

florile dalbe

Premiul Internațional
PENTRU CALITATE ȘI EXCELENȚĂ

STAR FOR LEADERSHIP IN QUALITY
International Gold Award

25 IANUARIE, 2024
Nr. 3-4 (4465-4466)
Prețul 16 lei
Fondator: martie 1941
Serie nouă: 1990
ISSN 1857-3851
www.floriledalbe.md

săptămânal educativ-cognitiv și literar-artistic pentru copii și adolescenți
Fondator: Ministerul Culturii al Republicii Moldova

MAXIMA SĂPTĂMÂNII

Lumea este o oglindă care oferă fiecărui om reflexia propriei fețe.

William M. Thackeray (1811-1863), romancier britanic

Bine te-am găsit, dragă
ORIZONT COGNITIV!

Stăteam deunăzi în fața oglinzii și iată ce gânduri mi-au venit. Omul preistoric se privea în oglinda apei. Omul antic – în cea a vaselor de lut șlefuite. Omul medieval se oglindea în luciul metalelor poleite. Dar lucrul acesta se întâmpla foarte rar și era asemuit cu un miracol, cu o magie... De când omul folosește oglinda modernă de sticlă și cui i-a venit ideea s-o fabrice pentru prima dată? Sper ca această întrebare să prezinte interes pentru toți cititorii revistei „Florile Dalbe”, pe care eu am îndrăgit-o acum patru ani.

Ana ȘEVCIUC, elevă
în clasa a XI-a „A”,
Liceul Teoretic „Alexei
Mateevici”

or. Șoldănești

• Adolescența la oglindă...

Acord liric

Viorel VINTILĂ

Reflecții...

Când te uiți în oglindă,
chipul din oglindă
se uită la tine,
tu... te uiți la el.

Nu te vezi însă
doar pe tine,
îți vezi și trecutul,
și prezentul,
și, dacă te uiți profund
și foarte atent,
îți poți zări și
puțin din viitor...

ORIZONT COGNITIV: DE CE? DE CÂND? DE UNDE?

DE CÂND omul folosește oglindea?

Firește, astăzi, privitul în oglindă este un gest atât de obișnuit, încât, probabil, nimeni, cu excepția curioasei cititoare Ana Șevciuc, nu își mai pune problema: cum ar fi dacă n-ar exista oglinda? Ne privim în oglindă ca să vedem cum arătăm, cum zâmbim, cum ne stă când ne încruntăm, când ne aranjăm coafura sau un detaliu vestimentar... În funcție de felul cum ne percepem în luciul oglinzii, ne simțim mulțumiți sau nemulțumiți.

Apelăm la oglindă din necesitate sau din cochetărie, zăbovim în fața ei sau aruncăm priviri fugare, ne facem o idee despre cum arătăm în fața celorlalți sau căutăm un adevăr despre noi, fie el și aparent, dar, evident, nu ne întrebăm, în acel moment, nici altă dată: cum este posibilă reflectarea imaginii, cine a inventat o asemenea minunăție?

Psihanalistul Jacques Lacan, în analiza vârstelor omului, definește „stadiul oglinzii” ca fiind momen-

tul în care copilul devine conștient că se vede pe sine în oglindă, se recunoaște, ceea ce se întâmplă între vârsta de un an și jumătate – doi ani. Este un fel de cunoaștere de sine, și nu o recunoaștere, înainte de această vârstă, voi, copiii, neavând conștiința propriului chip. Este un moment pe care memoria noastră nu-l păstrează (nu cred că își amintește ceva când s-a privit prima dată în oglindă), dar al cărui impact, la vremea respectivă, trebuie să fie foarte puternic. Ceva similar s-a întâmplat, putem bănuși, și atunci când omul preistoric și-a zărit chipul în oglinda unei ape sau reflectat pe o suprafață lucioasă – a început să caute adevărul despre sine.

Primele oglinzi „fabricate” datează de aproximativ 6000 de ani î.Hr. Ele au fost descoperite în Anatolia (Asia Mică) și erau făcute din obsidian, o piatră vulcanică brun-cenușie, cu aspect de sticlă topită. Mult mai târziu, au fost confecționate oglinzi din aramă șlefuită (în

Mesopotamia, cu 4000 de ani î.Hr., în Egipt, China, cu 3000-2000 de ani î.Hr.). Prototipul oglinzii din sticlă, cu suprafață metalică lucioasă în partea din spate, a apărut în secolul I d.Hr., la sticlării din Sidon (Orientul Mijlociu). Romanii, în antichitate, foloseau oglinzi dintr-un aliaj de cositor și aramă, apoi din argint sau din sticlă dublată de foaie de aur. Între 215 și 212 î.Hr., grecul Arhimede, un mare învățat al antichității, s-a folosit de oglinzi concave, pentru a focaliza razele de soare, dând foc, în felul acesta, pânzelor navelor romane care atacau Siracuza, orașul cetate în care locuia. Chinezii au început să confecționeze oglinzi din amestec de argint și mercur, aproximativ în secolul al V-lea. În Europa secolului al XII-lea, sticlării venețieni, din Insula Murano (sticla de Murano este celebră și astăzi, prin rafinamentul ei), au perfecționat metodele de confecționare a oglinzilor, păstrând cu mare strictețe secretul meșteșugului lor.

Totuși, inventatorul oglinzii moderne, fabricată din sticlă acoperită cu nitrat de argint (acesta înlocuind aliajul toxic de cositor și mercur) a fost chimistul german Justus von Liebig (în 1835). Metoda sa a permis fabricarea pe scară largă a oglinzilor și, deci, comercializarea lor la un preț mai accesibil. Astăzi, oglinzile se fabrică prin depunere în vid de vapori fizici sau chimici – PVD (Physical Vapor Deposition) sau CVD (Chemical Vapor Deposition), prin depuneri electrolitice de aluminiu/argint, obținându-se oglinzi cu 80% capacitate de reflectare a luminii.

Iată, pe scurt, povestea unui obiect aparent banal, de care ne folosim zilnic. Dacă vă interesează să aflați amănunte din istoria apariției sau inventării altor obiecte de uz cotidian, nu vă rușinați să ne întrebați: De ce? De când? De unde? Ne vom strădui să vă satisfacem curiozitatea pe întreg parcursul anului 2024. Așteptăm întrebările voastre. Pe curând.

Pentru conformitate,
Ion ANTON

ABONAREA – 2024

Dragi profesori,
părinți și bunici!

Continuă abonarea la revista bilunară „Florile Dalbe” pentru anul 2024. Nu stați pe gânduri! Abonați-i pe elevii, copiii sau nepoții dvs. la cea mai apreciată publicație periodică de cultură generală, destinată copiilor și adolescenților de toate vârstele. Florile dalbe e cel mai bun cadou pentru elevi!

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pentru persoane
fizice și juridice:

3 luni – 120 lei
6 luni – 240 lei
10 luni – 400 lei

Consultați Catalogul
ziarelor și revistelor
al Î.S. „Poșta Moldovei”

Beneficiarii din mun. Chișinău pot perfectă abonamentele la sediul redacției: str. Pușkin, 22, Casa Presei. Tel.: 022 23-36-77, 022 23-37-78

Următorul număr va apărea pe 8 februarie a.c.

ORA DE LITERATURĂ

Alex ȘTEFĂNESCU

LA OGLINDĂ

de George Coșbuc

Poezia „La oglindă” a lui George Coșbuc este atât de cunoscută, încât pare o poezie populară. Zeci de ani la rând a figurat în manualele școlare, a făcut parte din repertoriul unor actori, a fost pusă și pe muzică. Dacă în ultimul timp a cam dispărut din conștiința publică este numai pentru că nu mai avem starea suflească necesară pentru a o citi sau asculta. Ne lipsește acea voioșie care face posibilă receptarea ei.

Inclusă în volumul „Balade și idile” din 1893, poezia datează dintr-o perioadă din istoria României caracterizată prin calm și prosperitate, în concordanță cu situația din alte țări europene (nu întâmplător istoricii au numit epoca „la belle époque”). În acea epocă frumoasă, de răsfăț, de cultivare a sentimentelor delicate, poezia „La oglindă” a fost de la început bine primită de public.

George Coșbuc face portretul psihologic al unei țărănci foarte tinere, al unei adolescente, la vârsta când abia începe să se transforme în femeie. Ea se studiază în oglindă plină de curiozitate și încântare. Decența țărănească o determină să facă acest exercițiu de narcisism când rămâne singură acasă, simțindu-se și mândră, dar și rușinată de apariția primelor semne ale feminității și erotismului:

„Azi am să-ncrestez în grindă –
Jos din cui acum, oglindă!
Mama-i dusă-n sat! Cu dorul
Azi e singur pușorul,
Și-am închis ușa la tindă
Cu zăvorul.
Iată-mă! Tot eu cea veche!
Ochii? Hai, ce mai pereche!
Și ce cap frumos răsare!
Nu-i al meu? Al meu e oare?
Dar al cui! Și la ureche
Uite-o floare.
Asta-s eu! Și sunt voinică!
Cine-a zis că eu sunt mică?
Uite, zău, acum iau seama
Că-mi stă bine-n cap năframa
Și ce fată frumoșică
Are mama!”

Cu o candoare de copil pe care încă nu și-a pierdut-o, fata își raportează întreaga viață sufletească la mama ei:

„Mă gândeam eu că-s frumoasă!
Dar cum nu! Și mama-mi coasă
Șorț cu flori, minune mare –
Nu-s eu fată ca oricare:
Mama poate fi făloasă
Că mă are.”

În plus, dă citate din spusele mamei:

„Știi ce-a zis și ieri la vie?
A zis: – «Ce-mi tot spun ei mie!
Am și eu numai o fată,
Și n-o dau să fie dată;”

Cui o dau voiesc să-mi fie
Om odată.»

Această referire la măritiș o tulbură pe fată, deși ea încă nu are o reprezentare clară a relației dintre bărbat și femeie:

„Mai știi eu! Și-așa se poate!
Multe știi, dar nu știi toate.
Mama-mi dă învățătură
Cum se țese-o pânzătură,
Nu cum stau cei dragi de vorbă
Gură-n gură.”

Din acest moment, femeia încă ne-femeie din fața oglinzii începe să vi-seze. Își imaginează apropierea de un flăcău cu inițiativă:

„Brațul drept dacă-l întinde,
Roată peste brâu te prinde
Și te-ntreabă: «Dragă, strângu-l?
Și tu-l cerți, dar el, nătângul,
Ca răspuns te mai cuprinde
Și cu stângul.»”

În timp ce alunecă în reverii, fata continuă să se gătească în fața oglinzii. Cu un umor tandru, George Coșbuc o înfățișează cum tresare speriată când o aude pe mama ei întorcându-se acasă:

„Brâu-i pus! Acum, din ladă
Mai ieu șorțul! O să-mi șadă
Fată cum îmi stă nevastă...
Aolio! Mama-n ogradă!
Era gata să mă vadă
Pe fereastră.
Ce să fac? Unde-mi stă capul?
Grabnic, hai să-nchid dulapul
Să mă port să nu mă prindă.
Salbă jos! Și-n cui oglindă!
Ce-am uitat? Închisă ușa
De la tindă.
Intră-n casă? O, ba bine,
Și-a găsit niște vecine,
Stă la sfat... toată-s văpaie!
Junghiul peste piept mă taie;
Doamne, de-ar fi dat de mine,
Ce bătaie!”

Mișcarea sufletească a protagonistei, complexă și imprevizibilă, este descrisă cu subtilitatea despre care credeam, prin tradiție, că este proprie numai unui autor de romane psihologice. Poemul, de altfel, ar putea fi considerat în întregime un poem psihologic, specie neinventată încă de teoreticienii literaturii, dar existentă, iată, în practica scrisului. Când o vede pe mama ei apărând pe neașteptate în ogradă, fata tresare speriată, nu numai pentru că ar putea fi surprinsă într-un moment de cochetărie, de care i-e rușine, ci și pentru că s-a aranjat și s-a pavoazat folosind recuzita ei. Practic, pentru câteva clipe, i s-a substituit mamei, vină discretă, prezentă însă în subconștientul oricărui copil care tinde să ia locul, prin creștere și maturizare, părinților săi.

În afară de această instinctivă uzurpare a autorității materne, analizată de mulți mari prozatori ai lumii, de la Dostoievski la Milan Kundera, mai este examinată fugitiv, tot cu competența unui psiholog, intrarea în panică, cea zăpăceală de moment provocată de căutarea febrilă a unei soluții:

„Ce să fac? Unde-mi stă capul?
Grabnic, hai să-nchid dulapul
Să mă port să nu mă prindă.
Salbă jos! Și-n cui oglindă!
Ce-am uitat? Închisă ușa
De la tindă.”

Cu arta sa, George Coșbuc spulberă definitiv prejudecata că omul de la țară este o ființă rudimentară.

„DEMNITATEA UMANĂ –

Învingătorii și participanții la Concursul Național „Demnitatea umană - valoare europeană” au trăit sentimente deosebite de adevărată mândrie și bucurie. Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” în parteneriat cu Ministerul Justiției și Săptămânalul „Florile Dalbe” au organizat un eveniment aparte: Festivitatea de premiere a participanților la Concursul Național de istorii digitale.

Când vine vorba de demnitatea umană, nu putem face compromisuri.

Angela Merkel

Sala de ședințe a Ministerului Justiției a găzduit elevi din diferite colțuri ale țării, care s-au bucurat de succesele obținute. Evenimentul a fost moderat de Eugenia Bejan, director general al BNC „Ion Creangă”, rostind și un cuvânt de salut pentru toți cei prezenți.

DI Eduard Serbenco, secretar de Stat la Ministerul Justiției, în alocuțiunea rostită, a subliniat actualitatea și importanța unor asemenea concursuri și activități, care contribuie la cunoașterea, respectarea și promovarea valorilor europene. Domnia

sa a menționat că orice profesie ar alege în viitor fiecare tânăr, el trebuie să-și cunoască drepturile, dar și îndatoririle. Cei care vor alege profesia de jurist, ori altă profesie, au nevoie, în mod special, de cunoștințe temeinice, iar lecturile sunt baza formării unui cetățean activ, care-și iubește patria, respectă legile și contribuie la prosperarea țării.

Ion Anton, scriitor, redactor-șef al Săptămânalului „Florile Dalbe”, Președintele juriului concursului, a vorbit despre modalitățile prin care elevii au relatat și au exemplificat prin imagini dinamice, cum își înțelege fiecare drepturile, drepturi care stau la baza demnității umane. Dumnealui a subliniat și rolul îndrumătorilor

lor care i-au ghidat pe elevi în realizarea videourilor, străduința participanților de a fi convingători, unii deosebindu-se prin abordarea unui concept armonios între text și imagine la realizarea filmulețelor. „A fost o lecție de drept, de la care toți ați câștigat”, a subliniat Președintele juriului.

Scriitoarea Claudia Partole, membră a juriului, a vorbit despre faptul că societatea noastră, viitorul ei depinde, în mare măsură, de felul în care vom educa tânăra generație. Îndemnul scriitoarei e să fie respectate totalmente drepturile fundamentale ale fiecărui copil.

Viorica Grecu, consilieră în Cabinetul Ministrului Justiției, a avut grijă de buna desfășurare

● Scriitoarea Claudia Partole analizează lucrările participanților la concurs

24 Ianuarie 1859 –

Poezia manifestului

Fii Om și vei deveni nemuritor.

Mihai Ciubotaru

Poezia-manifest cultivată de Mihai Ciubotaru este expresia forte a unui creator contemporan mizând principialmente pe „Arta de a fi om”. De unde și convingerea auctorială fundamental-primordială: „Adevărul să-ți fie icoana vieții tale”; „Nimeni n-are dreptul să facă nedreptate altor oameni”; „Învață toată viața din cartea cea sfântă a Înțelepciunii”; „Fii lumină, și în Lumina Vieții vei trăi!”; „Trupul tău este un templu al sufletului, însuși omul este o artă – a Creatorului, a Tatălui Ceresc și a Maicii Pământului, o ființă Divină, care, din păcate, este ținută în vraja iluziei și în bezna Necunoașterii de sine și a legilor divine, a eternelor legi divine”; „Fii Om și vei deveni nemuritor!”. Este crezul de o viață de om exprimat în fiecare dintre lucrările ce fac universul acestei cărți singular, intitulată „Sfânta Românie” („Arta de a fi Om”;

„Ce doresc eu, o, Maică Românie”; „Ce timpuri, ce obiceiuri”; „Demiurgul”; „Fii român liber”; „Fiul meu drag”; „Înălțarea”; „Libertate”; „Mi-ai spus că-mi ești frate”;

DE CONCURS

VALOARE EUROPEANĂ

• Portret colectiv: laureații concursului împreună cu organizatorii și membrii juriului

a evenimentului, dar și în calitate de membru al juriului le-a recomandat elevilor să apeleze la ghidurile despre drepturile copiilor (Domnia sa este și coautoarea unui ghid de educație juridică – „Legea pe-nțeleșul elevilor”).

Din juriu a făcut parte și dna **Doina Furculița**, coordonatoarea programei la Asociația Presei Independente (API). Dânsa consideră că prin poveștile create elevii au mai făcut un pas spre cunoașterea valorilor europene.

Fiecare membru al juriului a contribuit substanțial la susținerea acestui concurs prin prezență, dedicație, juri-zare, sfaturi și mesaje de încurajare.

Vorbitorii i-au felicitat pe cei prezenți și le-au înmănat premii bănești, diplome și daruri.

Elevii, la rândul lor, au vorbit despre preocupările extrașcolare, de voluntariat, despre lecturile preferate. **Daria Tumuruc**, deținătoarea Premiului I, ne-a comunicat că are o experiență de cinci ani de voluntariat în organizații precum: Consiliul Raional, Centrul de Tineret, „EcoVisio”. „Studiez limba engleză și am susținut cu

succes examenul internațional «Cambridge», sunt trainer în domeniul ecologiei, facilitator al jocului «KeepCool», îmi place lectura și am o bibliotecă personală cu peste 50 de cărți” – ne-a informat premianta.

Toți împreună s-au bucurat de o sărbătoare de suflet încununată cu premii.

PREMIUL I – 600 lei și diploma de laureat:

Daria Tumuruc, or. Fălești, L.T. „Mihai Eminescu”, clasa a XII-a „A”

PREMIUL II – 500 lei și diploma de laureat:

Veronica Tudor, or. Florești, L.T. „Mihai Eminescu”, cl. IX-a „A”

Otilia Iurcu, mun. Chișinău, L.T. „Gheorghe Asachi”, cl. a X-a „A”

PREMIUL III – 400 lei și diploma de laureat:

Milena Canțer, mun. Chișinău, Trușeni, I.P. Gimnaziul „Gh. V. Madan”, cl. a VII-a „B”

Iana Andrievschi, or. Florești, L.T. „Mihai Eminescu”, cl. a IX-a „A”

Leonilla Palarii, mun. Chișinău, L.T. „Gheorghe Asachi”, cl. a IX-a „D”

MENTIUNI (12) – 250 lei și diploma de laureat:

Cătălina Radu, mun. Chișinău, Centrul de Excelență în Construcții din Chișinău, cl. a XI-a; **Nicoleta Rotari**, or. Telenesti, Gimn. „Mihai Eminescu”, cl. a IX-a; **Valeria Darii**, or. Hâncești, L.T. „Mihail Sadoveanu”, cl. a IX-a „B”; **Snejana Dulea**, s. Hirîșeni, r. Telenesti, Gimnaziul „Ion Bînzari”, cl. a IX-a; **Bianca Romanadze**, cl. a XI-a „A”, **Dumitrița Botnari**, cl. a X-a „E”, și **Constanța-Elena Rodnițchi**, cl. a X-a „D”, toate trei din mun. Chișinău, L.T. „Gheorghe Asachi”; **Irina Savciuc**, cl. a X-a „A”, și **Biatris Zbârțciog**, cl. a X-a „B”, ambele din or. Cahul, L.T. „Ioan Vodă”; **Vera Popescu**, or. Florești, L.T. „Mihai Eminescu”, cl. a IX-a; **Snejana Savca**, or. Bălți, L.T. „Ion Creangă”, cl. a XI-a; **Adriana Catană**, or. Fălești, L.T. „Mihai Eminescu”, cl. a X-a. Ceilalți participanți au primit Diplome de participare.

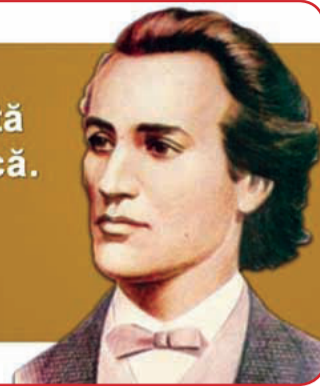
Evenimentul s-a finalizat cu o sesiune foto, care le va aminti mereu de faptul că orice concurs este o competiție, care te îmbogățește spiritual și te mobilizează la noi încercări.

Tamara PERETEATCU

Lumina spiritului

Egalitatea nu există decât în matematică.

Mihai Eminescu

MAXIME ȘI CUȚETĂRI
de Mihai Eminescu

• Înțelepciunea populară este mai prețioasă decât aurul.

• Antitezele sunt viața.

• Egalitatea nu există decât în matematică.

• Adevărul este crud, dar numai el folosește.

• În vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germeii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului, — în vremea veche trăia un împărat întunecat și gânditor ca miazănoaptea și avea o împărăteasă tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

• A aștepta să culegi altceva dintr-un pământ decât ceea ce a fost semănat în el ar fi copilărie.

• Ceea ce pentru noi este un adevăr absolut, e numai rezultatul (poate relativ) de cultură a vremilor trecute.

• Oamenii se împart în două categorii: unii caută toată viața și nu găsesc, alții găsesc și nu sunt mulțumiți.

• A nu iubi nu e nimica, a nu putea iubi e grozav.

• Totul ia timp... și timpul ia tot.

• Sau țara aceasta să fie în adevăr românească, sau nici nu merită să fie.

• Nebunii lui Shakespeare sunt adevărați înțelepți.

Ziua Unirii Principatelor Române

și manifestul poeziei: Adevărul...

„Mi-e dor de România lui Eminescu”; „Moș Arimin”; „O, Maică, sfântă Maică Maria”; „Rugăciunea unui basarabean”; „Sfânta Românie”; „Și nu va mai fi”; „Țara Zeilor”; „Iahweh atotputernic”).

Prozopoeemele spirituale, biblice și psalmice ale volumului „Sfânta Românie” relevă, precum subliniază magistralmente domnul profesor Constantin MIU, ample cunoștințe de istorie, de mitologie, filosofie și literatură ale unui poet-patriot, care a câștigat la CEDO procesul intentat statului moldovean (care a durat din 2002 până în 27 aprilie 2010, când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a declarat public hotărârea sa în acest caz, favorabilă domnului Ciubotaru) pentru a recunoaște în actele juridice dreptul cetățenilor Republicii Moldova de a se autoidentifica drept români. Iar Mihai Ciubotaru este un român poet-patriot.

Demnitatea și verticalitatea „artei de a fi Om” imprimă poeziei-manifest mihai-ciubotariene un statut al ei de Acasă, cin-

stind însuși sentimentul istoric de mândrie al Neamului pogorător din străbuna Geția Mare.

Dialogul-monologal auctorial cu timpul și cu străinul, cu reprezentantul iluzoriu al nonadevărului este unul pe măsură a iluminării deplină, cu toate argumentele pe față că poezia-manifest cultivată dintr-o rațiune polemică a inimii și a conștiinței de sine că „sângele apă nu se face”. Mai mult, pledoariile poetului-patriot sunt de-o sinceritate cuceritoare a trăirii sentimentului istoric vibrant și militant până la transparență în numele Adevărului etern și divin, emanate de Divinitate.

Poezia manifestului, așadar, și manifestul poeziei fac una pentru personajul meditativ-liric al lui Mihai Ciubotaru și dintr-un sentiment etico-civic moldovenesc/general românesc de când lumea, acoperind ideea de sublim și de frumos românesc ilustrată plenar și de arta poetică contemporană, universal-națională, școlită la Cuvântul Domnului, alias la

Sfânta Scriptură, la manifestul ei divin, la poezia divină a Cuvântului Atoateîncăpător și Întâistător.

Referințele/raportările ideatice dese la *Biblie* vin și dintr-o sete de inepuizabil, în sensul că izvorul sacru al vieții, al unicității lor eterne și divine, își găsește reflectarea deplină, absolută în Cartea Cărților dintotdeauna și pentru totdeauna, deoarece Ea redefinește de fiecare dată Adevărul prin prisma celor „Zece porunci”, asupra cărora poetul nostru patriot insistă deloc incidental în lucrarea/scrierea „Țara Zeilor”, amintind iar și iar cititorului de neuitarea lor atotcuprinzătoare și pilduitoare ca niciuna din cărți fundamentale demne de luare-aminte și de conduită sufletească sempiternă.

Poezia manifestului și manifestul poeziei, Adevărul, constituie finalmente pentru scrisul poetului-patriot Mihai Ciubotaru piatra de temelie a vocației sale, pe care o cinstește cu toate coardele inimii în fiecare dintre scrierile antolo-

gate în volumul meditativ-liric „Sfânta Românie”, dintr-o necesitate divină a conceperii și înțelegerii estetice a poeticului, a legităților lui interne și sempiternă. Icoana Adevărului de Neam și de Țară, de poezie și de Om, pentru poet este una de Acasă, cântată la cele patru mâini ale Credinței și-ale ființei înaintea Măriei Sale Cuvântul – unica și nepieritoare noastră avere mioritică și patriotică, metaforică și metafizică, descinsă în vecii vecilor din Necuvântul Netrecerii și demnității și verticalității noastre în fața civilizațiilor și „artei de a fi Om”.

Creația este un dar de Sus guvernat de Iubire, de Arhitectul Universului. Scrierile/poeemele-manifeste ale contemporanului nostru Mihai Ciubotaru sunt o invitație de Acasă a consăngenilor săi de-o Credință și de-o ființă de unificare evlavioasă a ideii de viață, de Adevăr și poezie-manifest prin prisma divină a poetului și a „artei de a fi Om”.

Tudor PALLADI

Tradiții, obiceiuri, superstiții

DE LA LUME ADUNATE, LA ANDRII DEPÂNATE

Una dintre cele mai frumoase și mai pitorești sărbători de iarnă este cea a Sfântului Andrei, apostolul care a propovăduit învățătura creștină pe pământurile Daciei. Seara de Sfântul Andrei e importantă, pentru că atunci începe ciclul de înnoire a timpului.

„Andrii”, căci așa i se mai spune în popor, este o sărbătoare plină de magie și mister. Iar, datorită doamnelor învățătoare Iuliana MIHALAȘ și Tatiana TICAN, promotoare harnice ale tradițiilor populare, precum și elevilor din clasele a III-a „A” și a III-a „B” de la Gimnaziul „N. Costin” din capitală, acest eveniment a căpătat un farmec deosebit.

În ajun, fetele și flăcăii, îmbrăcați în port național, au fost poftiți în casa lui moș Ionică și a lelei Mărioara, la șezătoarea „De la lume adunate, la Andrii depânate”. Abia de au reușit oaspeții să le treacă pragul, că au și început minunile: gazda s-a repezit să ungă geamurile cu usturoi, să nu intre cumva moroii și strigoii în casă. A mai presărat și niște cenușe pe ici-colea, ca să sperie spiritele rele. Și tocmai când le căutau musafirilor ceva de lucru, gospodarii și-au amintit că în seara de Andrii nu se mătură, nu se toarce, nu se duce gunoiul afară, nu se rănesc grajdurile,

nu se piaptână – adică, nu se lucrează. Așa că tinerii au fost poftiți să se odihnească, să mai glumească, să cânte și să joace. A răsunat îndrăgita melodie „Mamă, lasă-mă la șezătoare”. Tot lelea Mărioara i-a învățat pe tineri să semene într-o oală boabe de grâu, să prognozeze timpul, punând la treabă ceapa, usturoioul, crenguțele de vișin sau altă vegetație cu har prezicator. Și tot în noaptea de Andrii se întâmplă în gospodăriile oamenilor lucruri ciudate: vitele mugesc, caii nechează, păsările tipă de frica lupului care se apropie. Nu în zadar Ziua Sfântului Andrei la români mai este numită și Ziua lupului. A urmat o poveste (de groază!). Până și părinților-spectatori li s-a făcut inima cât un purice! Iar, ca să-i mai abată de la gândurile rele, lelea Mărioara i-a poftit pe toți la o horă săltăreață, animând sala.

Participanții la șezătoare au rostit cimilituri, proverbe și zicători, vorbe din bătrâni, au spus ghicitori și au încântat publicul cu me-

lodiile populare „La fântâna lui Gheorghiuță” și „Lume multă se adună”. Momentul așteptat de toți, însă, a fost cel cu vrăjile. Căci nu există fată ori flăcău să nu dorească să-și cunoască ursitul (ursita). Fetele executau cu strictețe ritualurile neobișnuite, sperând că un pantof aruncat peste cap sau un pieptene ascuns sub farfurie le va aduce noroc. Băieții, dacă voiau o mireasă vrednică, trebuiau, vrei nu vrei, să mănânce din „turtița de Andrei”. Asigurându-se că superstițiile și-au făcut treaba, tinerii au format perechi și au jucat cu atâta elan „Coasa”, că au ridicat sala în picioare. Pentru harnicie și talent, copiii au fost ospătați de gazdele primitoare cu sarmale și plăcinte. Micilor artiști li s-au alăurat învățătorii, dna ANGELA BORSȘ, directorul gimnaziului, și bine cunoscutul folclorist Valeriu CHIPER, care s-au lăsat cuprinși de magia acestui spectacol.

Lica MOVILĂ

CASA BUNICILOR

„Am desenat casa bunicilor, care îmi amintește de sărbătorile noastre minunate. Aici am fost cu un colind de Crăciun, ne-a scris Vanessa BOTNARU, elevă în clasa a III-a la Gimnaziul Răciula, r-nul Călărași, rugându-ne să-i publicăm desenul.

S-au întâlnit doi microbi.
– Vai, ești atât de palid!
Ce-ai pățit?
– Sunt bolnav, am înghițit aspirină...

– Când cineva sare la bătaie, eu îi spun că sunt campion la box.
– Și dacă nu te crede?
– Îi demonstrez că sunt

GLUME

campion la fugă.

Doi prieteni se laudă cu câinii lor.
– Câinele meu, când venim acasă, sună la ușa și mama ne deschide, spune primul.
– Iar al meu nu știe să sune.
– Ce câine prost.

– Ba nu e prost, el are cheia lui și deschide singur ușa.

– Ce înseamnă cuvântul „parazit”? îl întreabă învățătorul pe Dănuț.
– Ceva care stă pe spatele cuiva.
– De exemplu?
– ...Ghiozdanul!

Debut la „I.-Î.”

FULGUȘORUL

Cade lin un fulgușor
Și vestește tuturor

Că pământul s-a-nălbit.
Iarna a sosit!

Daria VIZITIU, elevă în clasa a II-a „V”, Școala Primară nr. 152 „Pas cu Pas”, mun. Chișinău

GÂNDURI LA ÎNCEPUT DE AN

Deea ROTUNDU pășeste în noul an cu gândul să ia numai note bune – acestea o vor ajuta în viitor să capete o profesie și să trăiască frumos. Dar o viață frumoasă mai depinde și de suflet, consideră ea. Sufletul ei este bun, limpede, pentru că are o familie minunată care o iubește, prieteni devotați și o învățătoare de la care învață în fiecare zi să nu se oprească din mers dacă vrea să-și atingă scopul. Dna Maria Buruiiană este exigentă și anume asta o determină pe Deea să fie perseverentă și disciplinată. Pentru a deveni un bun veterinar (acesta e visul ei) nu e de ajuns să iubești animalele (iar ea adoră toate vietățile din ograda bunicii), ci și să fii gata să le vii în ajutor la orice oră de zi și noapte. Din păcate, nu are acasă nici un animal, îi țin companie jucăriile de plus, pokemonii, mignonii și bufnița din romanul „Harry Potter”. Micul vrăjitor este eroul ei preferat, la fel ca Guguța. Cei doi fac parte din lumi diferite, dar ambii sunt inventivi și săritori la nevoie, iar restul nu contează. Deea citește cărți despre natură, e pasionată de pictură, călătorii, istorie și vechile civilizații. Recent, a descoperit civilizația Cucuteni, care a locuit pe meleagurile noastre acum 5000 de ani. Fetița a rămas fascinată de cultura strămoșilor și se simte mândră că face parte din acest neam. Admirația pentru cucuteneni a inspirat-o să le

consacre un capitol în cartea sa „De-ale Deei”, lucrare pe care a editat-o în cadrul unui proiect desfășurat împreună cu colegii ei din clasa a III-a „A”, de la Liceul Teoretic „M. Viteazul” din capitală. Deea a inclus în această carte versuri despre mamă, pace, vacanță, ilustrând-o cu desene proprii. Fidelă preocupărilor mai vechi, ea pășeste în noul an în ritmuri de cha-cha-cha, juve și, neapărat, vals vienez. Pasiunea pentru dans e copleșitoare, dar îi va lăsa timp și pentru a construi figuri noi din hârtie, pe care le va dărui mamei, prietenilor și celor dragi. La școală, o așteaptă formule noi, complicate, provocator de interesante. Și multe, multe lecturi – pentru minte, suflet și împlinirea celor mai frumoase visuri. Cu revista „Florile Dalbe”, a cărei cititoare a devenit de curând, le va reuși pe toate.

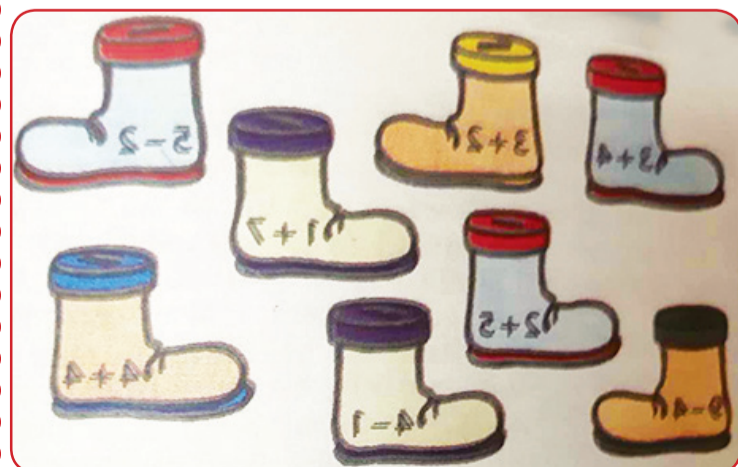
INELUȘ

EȘTI IȘTEȚ?

BRAVO, IȘTEȚILOR!

Iată-i pe primii învățecuşi care au trimis răspunsuri corecte la jocul publicat la început de an.

Tatiana CAZACU (s. Măgdăcești, r-nul Criuleni), Vanessa BOTNARU, Gabriela PÂNZARI (s. Frumoasa, r-nul Călărași).

Împerechează păslele care conțin același rezultat. Trimite răspunsul la redacție și participă la concursul nostru.

Coordonator de pagină: Lica MOVILĂ

Aniversări Gheorghe BUDEANU - 70

Născut la 5 ianuarie 1954 în satul Dolna, raionul Nisporeni, R. Moldova. După absolvirea facultății de ziaristică în 1980, este angajat la ziarul „Tinerimea Moldovei”. Din 1982, lucrează timp de opt ani la Uniunea Scriitorilor, responsabil de promovarea literaturii artistice, apoi se dedică plener ziaristicii: redactor la săptămânalul „Literatura și arta”, redactor la ziarul „Țara”, redactor-șef adjunct, redactor-șef la cotidianul „Flux”, redactor-șef adjunct la cotidianul „Timpul”. Din 2012 redactează publicația științifică Revista Institutului Național al Justiției.

A debutat cu versuri în volumul „Dintre sute de catarge” (1977), apoi publică șase cărți de publicistică. În 2019 îi apare la Chișinău romanul „Un strigăt pe Nistru”, volum apreciat cu Premiul Special al Consiliului Uniunii

Scriitorilor din Moldova. În anul următor, același roman este editat în România – la Galați și la Editura Junimea din Iași.

A participat ca voluntar în războiul de la Nistru din 1992, pentru care faptă a fost distins cu medalii de către șeful statului, Ministerul Apărării și Ministerul de Interne din R. Moldova.

Până la Mănăstirea Căpriană au ajuns cu autocarul. Au intrat în acest locaș sfânt și de glorie istorică, unde au aprins câte o lumânare de sufletul strămoșilor și pentru sănătatea rudelor care își trăiesc viața odată cu ei. Apoi au pornit pe jos spre veșnicia codrilor verzi ridicată falnic peste orizonturile din partea de apus a localității. Au trecut pe lângă livezi, grădini și vii pline de rod. Era sfârșit de august și, spre seară, admirau cum coboară la vale căruțe încărcate cu roadele muncii țaranului. Câteva femei, venind în întâmpinare, i-au privit iscoditor, ca pe niște orășeni puși pe distracție într-o zi care, pentru ele, înseamnă hrana de un an. Iar un căruțaș le-a strigat glumeț:

– Încotro, tinerilor? Viorelele și toporașii s-au trecut demult!

– Dar s-au copt murele, nene! i-a răspuns Radu, rușinat de gândul că îngerul său blond o fi înțeles sensul sugerat de căruțașul aburit de mustul stors din primii struguri.

Au mers agale, vorbind de una, de alta, cale de vreo patru ore, traversând o șosea, urcând pe drumuri și pe cărări de codru cunoscute numai de Radu. Printre ramurile de stejar, tei, carpen sau frasin abia de mai străbăteau razele soarelui, al cărui disc începea să-și turtească marginea de orizontul îndepărtat. Era mășcat și roșu ca o vatră mare de jărătic la gura cuptorului, dar pașnic și anușea pe amurgite un val de răcoare. Înainte de a ieși într-un limpeziș de la poalele Dealului cu Mărgelile, Radu a făcut câțiva pași într-o parte de la cărăruie și a strigat-o pe Catea, ca să-i arate o altă minune. Printre arborii de pe costişă stătea falnic și un fag, foarte masiv, secular, iar sub rădăcina lui – o groapă curată cu un izvor limpede. Picăturile de apă se scurgeau parcă din tulpină prin rădăcina fagului. A scos cana din rucsac, a umplut-o cu apă și i-a întins-o:

– Bea. Sunt convins că niciodată nu ai băut apă atât de gustoasă. De la vârsta de puștan, în toate duminicile pe care le-au avut primăverile, verile și toamnele trăite de mine până acum, am venit, pe ascuns, încoace, ca să mă sfințesc cu apă din izvorul de la rădăcina fagului.

Ea a sorbit cu nesăț din apa răcoritoare, care i s-a părut una de altar – licoare deosebită care te purifică. Apoi l-a apucat pe Radu de mână, îndemnându-l spre cărare, și i-a spus cu un zâmbet ademenitor:

– Probabil, apa asta te-a făcut atât de bun la suflet și atât de frumos la chip...

Dealul cu Mărgelile era, de fapt, un fel de poiană în vârf de pădure, mult mai sus decât celelalte înălțimi împădurite. De parte, jos, în dreapta, se vedeau luminile unui sat. Să fi fost Ciuciuleni, Lozova sau altă localitate cu gospodării de țărani și intelectuali moldoveni, în unele dintre care s-o fi făcând acum cumetrii și nunți, în altele o fi lătrând câinii a pustiu și a durere. Dar nu se aude nimic dintr-acolo, căci acest loc de duminică este prea departe de bucuriile și păcatele pământeste. Deasupra – numai cerul plin de stele și o liniște totală, eternă, care-ți trezește sentimente de stăpânitor peste priveliștile întinse departe, la poalele înălțimilor...

Radu avea adunate aici încă de data trecută câteva brațe de ramuri uscate. Îndată le-a adus și a aprins un foc. A des-

făcut cortul, a scos din rucsac mai mulți cartofi, știuleți de porumb verde, pâine și patru ardei grași de culoare roșie.

A început să pregătească, foarte îndemnat, ceea ce el a numit „cina cea de taină”. Când toate au fost gata și așezate ademenitor în farfurie, el i-a spus pentru ce a adus-o încoace:

– Nu știu de unde i se trage acest nume, dar Dealul cu Mărgelile este locul meu preferat pe acest pământ. Lumea l-o fi numit astfel pentru că, privit de departe noaptea, stelele luminează în jurul lui ca niște mărgelile la gâtul unei femei.

Gheorghe BUDEANU Îngerul blond

Fragment din romanul „Un strigăt pe Nistru”

Aici îmi adun toate amintirile și îmi fac planuri pentru viitor, aici îmi mărturisesc cele mai importante jurăminte pe care știu că le voi respecta numaidecât.

Anume aici am vrut să-ți spun că de azi înainte te voi numi Ecaterina, nu Catea, căci așa este corect, doar nu ești o rusoaică. Tot aici am vrut să-ți jur că voi rămâne al tău pentru totdeauna, în ciuda vicleniilor și greutăților care pot apărea în calea noastră. Recunosc, am intuit încă la Tiraspol că vei fi de acord cu mine atunci când îți voi spune: „Draga mea Ecaterina, de azi înainte, numai moartea ne poate despărți”.

Ea l-a privit cu ochi dulci, sclipitori la

baștina bunicilor mei. În tinerețe, ei s-au strămutat la Tiraspol și au avut doi copii, unul dintre care este maică-mea. Sigur că la Coșnița toți mi-ar fi spus Ecaterina, dar la Tiraspol sunt Catea.

Chiar și numele satului Coșnița se trage dintr-un grai maramureșean, ceea ce înseamnă „prisacă”, deși unii insistă că provine de la ceea ce noi numim „coș” sau „paner” în alte regiuni. Îmi povesteau bunicii mei că locurile copilăriei lor erau înainte vreme foarte mănoase, cu păduri mari de tei și stejari. Acolo, omul fără prisacă nu era considerat bun gospodăru-

albă și să te arunci în adâncurile lor: să înoți, să înoți, să înoți, lăsându-te pradă lacrimilor lor dulci și amare. Cu părul blond, alungit și încărlionțat mereu într-un fel de coloană aurie lăsată pe piept peste umărul stâng, cu mâini subțiri, cu palmele și degetele ca de marmură rece, încât doreai să le iei și să le strângi la piept, ca să le încălzești, dacă nu ai fericirea să i le săruți... Era ca un titirez înflorat, joasă de statură, subțire în talie ca un gât de căprioară, încât puteai s-o iei în brațe și s-o treci pe subsuori, alunecând cu ea în dansuri feerice... Nu știu și nu cred că voi ați avut fericirea să vedeți și să trăiți o asemenea minune – cireașă coaptă, mură neagră de luncă, fagure de miere de mai, ramură de tei pe pernă de adolescent, floare de salcâm în gură de îndrăgostit. Ea avea sânii cât pumnii lui Radu, pleoapele – petale de flori, urechile – bijuterii de sărutat...

Nestingherită, ea a continuat:

– Toate acestea au fost pulverizate odată cu venirea bolșevicilor. Cunosce adevărul de la rudele mele transnistrene, care consideră, pe ascuns, că Transnistria e una din marile dureri ale poporului român. Să știi că între Nistru și Bug trăiesc astăzi peste un milion de români. Despre aceasta vorbește și numele lor: Corlăteanu, Cibotaru, Codru, Ioviță, Munteanu, Țăbărnă, Apostol, Doga, Plugaru, Scobială, Botezatu, Hodoroaga, Marinat, Lemne, Basu, Boghiu, Grosu, Beșleagă, Dumbravă, Bătrănu... Este adevărat că memoria noastră, a celor de dincolo de Nistru, a fost răzuită intenționat, cu mult mai mult decât a basarabenilor, dar există și la noi români ca stejarii. Majoritatea lor sunt urmașii acelor ciobani care au ajuns dincolo de Nistru odată cu străstrăbunicii mei.

Radu n-a mai reușit să-i răspundă, căci niște pocnituri în jărătecul focului au făcut câteva scântei să sară tocmai pe piciorul drept al Ecaterinei, dezvelit peste genunchi. Când a văzut că pe pielea piciorului, rotund și neted ca marmura, au rămas semne, Radu s-a grăbit spre marginile poienei, de unde s-a întors cu câteva frunze de rostopască. A chemat-o în cortul prin a cărui ușă lumina lunii pătrundea fără zgârcenie, a rugat-o să ridice poala rochiei, a desfăcut două frunze de rostopască și le-a aplicat pe rănile piciorului ademenitor. Ea l-a îmbrățișat și a început să-l sărute ca o adolescentă cu lecția nepregătită. Involuntar, au pocnit nasturii de la pieptul rochiei și alte câteva mișcări au făcut ca sânii Ecaterinei să apară goi în ochii lui. Era una dintre cele mai perfecte creaturi ale lui Dumnezeu. Sânul din partea dreaptă avea o aluniță mică, cât o buburuză. Memorabilă. Dacă o vezi, n-o poți uita...

Era târziu și dealul își risipea mărgelile...

Focul din preajmă își strângea căldura sub cenușă. Luna continua să strălucească, alungând spiritele din poiană, bucurându-se că numai ea vede cele ce se întâmplă... În dricul nopții, ca prin minune, s-a auzit cântecul unei privighetori, apoi toate împrejurimile au fost cuprinse de liniște, o liniște care curând a început să vibreze ca o muzică de Enescu, Chopin sau... Johann Strauss.

lumina focului, și i-a mulțumit cu faimosul ei zâmbet de catifea. Apoi și-a pus capul cu plete blonde pe umărul lui și a început să-i spună lucruri care să-l mângâie:

– Radule, ai un nume foarte frumos. E numele unuia dintre stră-străbunii mei, care a coborât cu alte rudeni din Maramureș și a trecut Nistrul cu turmele sale, oprindu-se pe locurile unde astăzi e localitatea Coșnița. Acest sat este

stăpâna cultul demnității și al purității. Femeile depravate, hoții și bețivii erau puși să se dea cu lumea bună, iar dacă se împotriveau, erau scoși din sat cu mare tam-tam.

Radu o asculta și voia să se convingă că, alături de îngerul său blond, este cel mai fericit om de pe această lume. Îi mângâia ochii, care erau atât de albaștri, încât ai vrea să îmbraci repede o cămașă

PATRIMONIUM

Nr. 1 (363)

Din viața privată a domnitorilor

IEREMIA MOVILĂ ȘI FAMILY SA

(Anii domniei: 1595, august 25 (septembrie 5) – 1600, mai 8 (18); 1600, septembrie – +1606, iunie 30 (iulie 10))

Prin venirea boierului moldovean Ieremia Movilă în scaunul domnesc din Iași, la finele verii anului 1595, s-a pus temelia unei noi dinastii. Acțiunea realizată a fost privită de puterile vecine ca o variantă de compromis.

Schimbarea politică din Moldova îi satisfăcea atât pe poloni, cât și pe turci și tătari, bucuși de detronarea lui Ștefan Răzvan. În Polonia Ieremia Movilă era o persoană cunoscută și apreciată, căci, ceva mai înainte, îl însoțise în exil pe domnul Moldovei Petru Șchiopul de orientare filopolonă. O instrucțiune papală din 2 ianuarie 1596 îl caracteriza astfel pe Ieremia Movilă: „...de neam crăiesc, prețuit pentru vitejia și vrednicia sa, și pentru noblețea sângelui său”.

În aceste împrejurări, conciliind partida turco-tătară cu cea polono-lituaniană și trăgându-l în țepă pe Răzvan Vodă, își începea cariera domnească Ieremia Movilă. În timpul dinastiei movileștilor, pe care o întemeia la 1595 Ieremia Vodă, Țările Române, dar în special Moldova, vor reveni în sfera de influență a Poloniei. Marea boierime moldoveană se va atașa polonilor din două considerente. În primul rând, ea agreea tradiția de guvernare din statul vecin, unde puterea monarhului era limitată de prerogativele magnaților și șleahței. Apoi, în persoana acestui rival creștin al turcilor, boierii moldoveni vedeau un protector al lor în fața Porții.

Simțindu-se în nesiguranță la Iași, Ieremia Movilă își schimbă reședința domnească la Suceava. Acolo fortifică zidurile vechii cetăți, fiind astfel aproape și de hotarul moldo-polon. Bănuielile domnului moldovean erau întemeiate, ele adevărându-se mai repede decât se aștepta. După o rezistență, incapabilă să oprească înaintarea lui Mihai Viteazul, Ieremia s-a retras la Hotin, iar de acolo în Polonia. Pentru perioada mai-august 1600, la curtea domnească din Iași rămânea Mihai Vodă. El a fost primul dintre români care s-a intitulat „...Voievod, din mila lui Dumnezeu, domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei”. În luna septembrie 1600, după detronarea și moartea lui Mihai Viteazul, Ieremia Movilă, cu sprijinul polonezilor, este restabilit în scaunul domnesc al Moldovei,

• Domnul Ieremia Movilă cu familia sa (frescă).

în care s-a aflat până în luna iulie 1606.

Viața privată a voievodului, a familiei și rudelor sale a fost interesantă și plină de zbucium. Ieremia Movilă s-a aflat dintr-un vechi și influent neam de boieri. Bunicul său lațco Hudici a fost membru în Sfatul Domnesc al lui Ștefan cel Mare. Tatăl – Ion Movilă – a fost căsătorit cu Maria, fiica lui Petru Rareș, nepoata marelui Ștefan. Anume înrudirea cu Rareșii și Lăpușnenii au încurajat aspirațiile Movileștilor la tronul ieșean. Mare logofăt la curtea lui Alexandru Lăpușneanu, Ion Movilă și-a pierdut viața în urma intrigilor de la palat. Soția acestuia, mama viitorilor domni, a decedat, după 1614, în Polonia, anterior fiind găzduită de Regia Wisniowiecki, o nepoată de-a sa.

Ieremia Movilă a avut trei frați: Gheorghe – devenit mitropolit, Toader – devenit postelnic, și Simion – devenit domn. Surorile lui: Scheauca și Greaca s-au căsătorit cu boieri pământeni, iar Mariana – a devenit soția nobilului polon Isaia Herbut.

Ieremia a cunoscut devreme dregătoria domnească. Sub lăncu Sasul (1579–

1582), el a fost paharnic, în timpul lui Petru Șchiopul va deveni vornic. În perioada 1591-1595, Ieremia Movilă s-a aflat în Polonia. Acolo s-a căsătorit (1591) cu Elizabeta Csomortany, o descendentă din nobili maghiari ardeleni, cu care a avut o familie numeroasă. Cei trei fii: Constantin, Alexandru și Bogdan vor lupta pentru scaunul țării cu verișorii lor – fiii lui Simion Movilă. Fiicele: Chiajna, Ecaterina, Maria și Ana se vor căsători cu magnați din Polonia, cu excepția ultimei, care a murit de tânără. În anul 1593, Ieremia Movilă primește diploma de cetățean al Poloniei. Una dintre fiicele voievodului – Chiajna – a fost rebotezată, după căsătorie, Regina. În 1603, ea a devenit soția nobilului Mihail Wisniowiecki, ca mai apoi să fie bunica regelui polon Mihail Korybut Wisniowiecki (1669–1673).

Ieremia Vodă s-a stins din viață în iulie 1606, lăsând ca domn, așa cum îi făgăduise și Poarta, pe fiul său Constantin. Boierii, însă, le-au cerut otomanilor ca voievod pe Simion Movilă, sub pretextul că fiul răposatului vasal era prea tânăr.

(Sursă: WIKIPEDIA)

POPAS LIRIC

Ion ANTON

SAHARNA

Pe fila asta albă de calcar
Strămoșii geto-daci s-au iscălit.
O, sufletul lor sfânt și milenar
Pe aceste stânci de veghe-i răstignit!

Eu vin aicea ca într-un altar,
Din care neamul meu a răsărit.
Pe fila asta albă de calcar
Strămoșii geto-daci s-au iscălit.

Și-n van câte-un istoric se căznea
Să-mi pospăie memoria cu var.
Eu știu că genealogia mea
E scrisă din hotar până-n hotar
Precum pe fila asta de calcar.

GLOSAR ISTORIC

DICTIONAR explicativ

(Continuare din nr. 43-44 din 21.12.2023)

D

daci – popor de origină tracă, așezat mai ales în Oltenia, Transilvania și Banat; în urma Războaielor daco-romane, prin contopirea dacilor cu romanii, are loc etnogeneza românească.

Dacia – în Antichitate, un teritoriu din regiunea carpato-danubiano-pontică, corespunzătoare, aproximativ, celui al teritoriului României actuale și a cărui denumire provine de la numele latin al locuitorilor principali ai săi, dacii, care erau foarte înrudiți cu tracii.

daco-românism – curent ideologic sau politic care milita pentru unirea într-un singur stat al românilor din teritoriile care alcătuiseră Dacia.

danie – acordarea de către domnitor a unei moșii în cadrul sistemului relațiilor de vasalitate.

dare – nume generic pentru obligațiile către domnie ale locuitorilor din Țările Române.

davă – centru fortificat geto-dac, reședința unui șef de trib.

(Va urma)

Concurs: ISTORIA SCULPTATĂ

La mulți ani, dragă redacție!

În primul meu material, publicat în anul trecut (F.D., nr. 39-40 din 23 noiembrie 2023), am scris despre placa comemorativă amplasată în parcul din centrul satului Boldurești, raionul Nisporeni, în memoria semnatarului boldureștean al Actului Unirii din 27 martie 1918 – Vlad Bogos. Mai jos

apoi a urmat Seminarul Teologic din Chișinău. În 1905, a intrat la Facultatea de Medicină a Universității „Sfântul Vladimir” din Kiev, după care a practicat în calitate de chirurg-urolog la spitalul din satul Vorniceni, Strășeni, ulterior la spitalul din Hâncești, apoi la Spitalul „Regina Maria” din Chișinău, după care la Spitalul

l-a scăpat de persecuție. După unire, a demisionat din funcția de premier al Basarabiei, pentru a intra în guvernul României ca reprezentant al acesteia (conform condițiilor unirii, Basarabia urma să aibă asigurați 2 reprezentanți proprii în guvern). Ulterior, Daniel Ciugureanu a fost ministru în patru guverne ale României Mari.

BUSTUL PRIM-MINISTRULUI ÎNTREGITOR

voi relata despre bustul primului-ministru întregitor al Basarabiei, Daniel Ciugureanu, amplasat în satul Măgurele, raionul Ungheni. Vă întrebați de unde cunosce această personalitate? Mi-a povestit mama mea, care este rudă cu strănepotul lui Daniel Ciugureanu, Vitalie Ciugureanu, autor de poezii și aforisme.

Bustul politicianului basarabean Daniel Ciugureanu (sculptor – Nicolae Lupu, Ploiești, România; realizator proiect – Mircea Cosma, SMV Ploiești, România) a fost instalat în anul 2017, în satul Măgurele, raionul Ungheni.

Daniel Ciugureanu s-a născut pe 9 decembrie 1885 în satul Șirăuți, Hotin, Basarabia (astăzi Șirăuți, Briceni, Republica Moldova). Provenind dintr-o familie nobilă de intelectuali, și-a început învățătura în familie. Studiile primare le-a făcut în satul natal, cele secundare – în orașul Bălți,

„Doctor Ion Cantacuzino” și la Spitalul Central din București, până în 1944.

S-a manifestat de timpuriu în lupta pentru emanciparea românilor din Basarabia. În acest sens, va deveni, în 1917, deputat în Sfatul Țării de la Chișinău, Prim-ministru al Republicii Democratice Moldovenești, în 1918, Diplomat la Conferința de Pace de la Paris, în 1919, și Președintele Senatului Regatului României Mari, în 1936.

În pragul Unirii Basarabiei cu România, el a participat la constituirea Parlamentului, la declararea autonomiei și la formarea guvernului Republicii Democratice Moldovenești, pe care a fost ales să-l conducă. Rolul lui Daniel Ciugureanu în Unirea Basarabiei cu România a fost crucial. Din acest motiv, rușii l-au condamnat la moarte, însă ruperea definitivă de Rusia

Din cauza activității sale politice, a fost arestat de securitatea comunistă în noaptea spre 6 mai 1950, la locuința sa din București, și a fost trimis la închisoarea din Sighetu Marmăției. Conform surselor, Daniel Ciugureanu a murit în drum spre închisoare, pe la Turda, cu toate că era în perfectă stare de sănătate. În acte, moartea sa a fost înregistrată abia la 19 mai 1950, la Sighetu Marmăției. Nici în ziua de astăzi nu este cunoscut locul în care a fost înmormântat Daniel Ciugureanu. Totuși, la Mănăstirea Cernica, i-a fost ridicat un cenotaf (mormânt fără oseminte), între mormintele lui Ion Pelivan și Pantelimon Halippa, pentru a aminti lumii despre unul dintre cei mai marcanți politicieni români din ultimul secol.

Alexandru PIRĂU, elev în clasa a V-a „C” la Liceul Teoretic „Orizont”, filiala Buiucani mun. Chișinău

Coordonator de pagină: Ion ANTON

IULIA BRÂNZĂ-MIHĂILEANU (n. 2.12.1955, Mihăileni, Râșcani, Basarabia – d. 2017 Rădăuți, România). A absolvit Facultatea de Litere a Universității de Stat din Chișinău (1978). A fost cercetător științific la Muzeul Literaturii Române din Chișinău. În 1994, s-a repatriat în România, unde și-a crescut unicul copil – fiica Cezara Brânză. A activat la Muzeul Etnografic din Rădăuți, studiind obiceiurile cu măști. În calitate de cercetător științific la Institutul „Bucovina” al Academiei Române, a colindat satele din zonă după material etnografic pentru studiul: „Credințe și practici magice în Bucovina”. A obținut doctoratul în filologie la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj (1999) cu tema: „Mitul geto-dacic în literatură română”. Cărți tipărite (2000-2013): *Pățaniile unei pisici vagabonde*, *Corbul lui Magellan*, *Doi câini în Țara Marilor Golani*, *Profețiile Corbului*, *Povestirile Câinelui Sihastru*, *Romanul lui Arcașu*, *Unde ești, copil din Mihăileni?*, *Ființa ideală*, *Poveștile Mamei-rândunică*, *Planeta Zânei Bune*, *Valea Popândailor*.

IN MEMORIAM Iulia BRÂNZĂ-MIHĂILEANU

...Pisica se afla la vârsta adolescenței. În această perioadă, cutremurele sufletești, chiar și la mâțe, sunt greu de îndurat, mai cu seamă când n-ai o mamă care să te sprijine.

Noaptea, nu închise un ochi. Își aduse aminte de maica sa. N-o ținea minte. Stăpânul, în al cărui pod de casă se născuse, o rupse, se vede, de la sânul mamei chiar în ziua când ea o aduse pe lume. Mâțele bătrâne spun că oamenii au prostul obicei de a lua puii de

– Miau, miji ea ochii.
– Vrei să mănânci?
– Miau.

Dolofanul scoase din buzunar o prăjitură mirosind a unt și smântână. Pisica simți că leșină în fața unor asemenea arome. Mușcă o bucată: o dulceață întăritoare îi inundă ființa. Atâta dulceață nu avuse în gură de când era pe lume.

Băiatul o netezi pe spate. Mâna lui fierbinte, mirosind a corp curat, precum și dulceața prăjiturii care i se topea în gură, se conto-

zis că-s un băiat rău. Dar eu știu că-s bun și că te iubesc. De ce numai mama mea nu înțelege acest lucru?

Pisica se pregătea să treacă la prăjitură, când, în spatele lor se auziră voci și pocnituri. Peretele crăpă în două și prin deschizătură, împreună cu rafalele de vânt, năvăliră două arătări.

– Aici îmi erai, răule?! strigă una cu glas metalic.

Era mama dolofanului. Îl apucă de gulerul hainei și-l scoase afară.

PĂȚANIILE UNEI PISICI VAGABONDE (fragment)

la mamă, aruncându-i în râpi, în gropi de canal, în lăzi de gunoi. Maica o fi plâns după ea, o fi căutat-o. Dar ce folos! Când oamenii își pun în gând să despartă o mamă de pui, născocesc atâtea tertipuri și-i duc la o depărtare așa de mare, încât nici cea mai ascuțită intuiție, nici cea mai iubitoare inimă, nici cele mai harnice picioare n-o pot ajuta să-și regăsească odraslele.

Oamenii socot că a avea multe mâțe e o rușine. Chiar lepădarea de propriii copii e ceva obișnuit în lumea lor, se gândi pisica.

...Încercă să-și amintească chipul mamei. Văzu un bot subțire ca o linie prelungă și niște ochi verzi. Meună la ea cu dor, făcu câțiva pași înainte, dar chipul dispăru. Nu era decât o frunză de castan căzând pe asfaltul umed...

Soarele se ridica încet dintre blocuri. Piatra trotuarului se făcuse călduță. La ora asta își scoteau gunoiul gospodinele harnice. Pisicile le așteptau înșiruite de-a lungul gardului.

Dolofanul ieși în curte însoțit de bunică. Văzu pisica, dar nu se apropie. Peste noapte, se făcuse șmecher. Îi arată bunicii ceva în copac. Bătrâna se apropie să se uite mai bine, iar băiatul alergă spre pisică, o luă în brațe și o duse afară din curte. Văzu o fereastră înfundată în pământ, se strecură printre zăbrele și se ascunse în ungherul cel mai întunecos. Își scoase unul din cele două pulovere, închipui un culcuș și puse pisica în el.

– Ti-e bine?

peau într-o senzație copleșitoare de fericire. Îl iubea cum nu iubise pe nimeni.

Din ziua aceea, avu o viață plină de bucurii. Dolofanul îi aducea pârjoale, prăjituri și, uneori, lapte. Mica felină simțea cum prinde la puteri. Observă că blana i se făcu mai lucioasă, iar locurile de unde îi fuseseră smulse smocuri cu tot cu piele se tămăduiră, acoperindu-se cu un puf mătăsoș.

Fericirea ei sfârși într-o zi ploioasă de toamnă. Copacii se zbuciumau clătinați de o mână furioasă. Lacrimile cerului pătrundeau prin geamul spart în culcuș. Dolofanul veni s-o vadă. Ea își mânca pârjoala, el o netezea pe spate:

– Mama nu vrea să te ia în casă. Zice că mâțele fac păr și au purici. Dar dacă te-aș spăla cu șampon și te-aș pieptăna în fiecare zi, ai fi curată ca și mine. Mama mi-a

– U-u-u! Spurcăciune! șuieră cealaltă arătare, apucând pisica de grumaz. O aruncă într-un sac și ea se bucură. Căci era să se înăbușe între acele degete ciolănoase. Fu trântită pe o podea de metal, apoi se auzi un vuiet de mașină și podeaua se porni împreună cu ea. Se lovi cu urechea de ceva tare, apoi se rostogoli îndărăt, lovindu-se și cu cealaltă.

În curând, vuietul încetă. Aceleași degete grele o înșfăcă și-i făcură vânt în gol. Zborurile acestea, înainte de a cădea, erau pentru ea cel mai frumos lucru de pe lume, încât uneori și-ar fi dorit să fie o mătă zburătoare. Dar ele, zborurile, durau, din păcate, atât de puțin!...

Selecție din cartea „Pățaniile unei pisici vagabonde”, Rădăuți, anul 2000 (Tipografia Multiprint, or. Iași)

Maria DODU LAPOVIȚA

Mai cad fulgușori de nea,
Se topesc pe geana mea.
Și apoi cade din cer rouă, –
Nici că ninge, nici că plouă.
Și pe nas, și pe guriță,
Ce-o fi asta? Lapoviță!!!

NINGE LIN

Ninge lin cu dalbe stele,
Totul parcă-ar fi în vis.
Zic cu gândurile mele:
Ningă, că demult n-a nins!

Un brăduț cu haina verde
Ramurile și-a întins.
Ninge lin cu dalbe stele,
Ningă, că demult n-a nins!

Iar zăpada albă, moale,
Peste ramuri s-a întins.
Ninge lin cu dalbe stele
Ca în cel mai dulce vis!

NINSOAREA

Se ascunde sub zăpadă
Câmpia și lunca dragă.
Și nimic nu se mai vede –
Tot ce-a fost frumos și verde.

Nu se-aude, nu se vede,
Tot ce-a fost frumos și verde
Nici cânt de privighetoare,
Nici câmpul frumos, în floare...

ZĂPADA

Iar ne-a inundat zăpada
Și grădina și ograda.
Veselă și bucuroasă,
Mă grăbesc să ies din casă.

Însă, până m-am gătit
Tot omătul s-a topit.
Plâng și eu și sânioara,
C-am ieșit târziu afară!

HAI, COPII, LA SĂNIUȘ

Sus pe deal, pe derdeluș,
Hai, copii, la săniuș!
A venit zăpada albă,
Hai la joacă, lume dragă!

Fulgușorii cei de nea,
De-au căzut pe geana ta,
Pe geana și pe obraji, –
Bucură mulți copilași!

DREPTURILE MELE, CE SĂ FAC CU ELE?

NR. 1 (169)

în domeniul Premiului O.N.U. 2010

Drepturilor Omului

ABC-ul drepturilor tale

DREPTURILE COPILULUI ȘI ORGANELE CARE LE APĂRĂ

Copiii nu pot avea toate drepturile adulților. Dar, la fel ca adultul, copilul are cinci categorii de drepturi:

Drepturi civile: dreptul la viață; la nediscriminare; la nume; la identitate; la cunoașterea părinților; la protejarea vieții private; dreptul de a nu fi supus torturii sau altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante;

Drepturi politice: libertatea de exprimare, de asociere și de participare la adunări pașnice, de gândire, conștiință și religie, de acces la informație și mass-media. Copilul nu are dreptul de a alege și de a fi ales în organele statului, ci doar în organismele școlare.

Drepturi economice: dreptul la muncă, la protecție împotriva exploatării;

Drepturi sociale: dreptul la educație, la sănătate, la securitate socială, la dezvoltare;

Drepturi culturale: dreptul la recreație, la joacă, la participare la activități culturale și artistice.

La nivel mondial, aceste drepturi sunt cuprinse în Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului. Instituția care monitorizează respectarea lor este Comitetul pentru Drepturile Copilului, alcătuită din 10 experți internaționali, cărora statele le înaintează rapoarte în mod regulat.

ALEGE UN COMPORTAMENT ASERTIV

Asertivitatea implică apărarea drepturilor personale și exprimarea gândurilor, sentimentelor și convingerilor în mod direct, onest și adecvat, fără a încălca drepturile altei persoane.

Comunicarea asertivă este abilitatea de a interacționa respectând drepturile și opiniile celorlalți. Îți susții drepturile, nevoile și limitele personale într-un mod politic, având respect față de ceilalți.

Comportamentul asertiv este întărit și de o serie de elemente non-verbale:

- contactul vizual;
- tonul vocii;
- mimica.

Este bine să însoțești limbajul asertiv de semnale nonverbale care te ajută să transmiți mai ușor mesajul. Contactul vizual, poziția corpului

dreaptă și relaxată, o voce calmă și sigură, însoțite de un zâmbet atunci când este necesar, pot reprezenta succesul unei comunicări.

Cum poți avea o comunicare eficientă? A fi eficient în comunicare înseamnă:

- a transmite corect informațiile;
- a reuși să comunici punctul tău de vedere, astfel încât să nu intri într-un conflict de opinii cu interlocutorul;
- a-ți stăpâni emoțiile și a reuși să transmiți ceea ce vrei, de fapt, să transmiți.

Comunicarea și comportamentul asertiv cresc stima de sine, aduc respect pentru ceilalți și din partea celorlalți. De aceea este important să-ți dezvolți stilul de comunicare asertiv, astfel vei avea succes în toate etapele viitoare ale vieții.

ȘANSE EGALE PENTRU FIECARE

Elevii de la Gimnaziul „Ștefan cel Mare” din s. Molovata, r-nul Dubăsari, vor să fie mai buni și mai înțelegători cu persoanele speciale din viața noastră. Au fost împreună într-un dans și într-un glas printr-un flash-mob, după care au urmat alte surprize pregătite cu ocazia Zilei Internaționale a Persoanelor cu Dizabilități. Clasa a III-a a participat la un joc de rol care a scos la iveală lucruri nebănuite. Elevii au avut sarcina de a realiza niște acțiuni aparent simple, dar care s-au dovedit a fi destul de complicate pentru copiii cu dizabilități. În final, au alcătuit mesaje de acceptare a diferențelor, de înțelegere și empatie.

Ziua de 3 decembrie este un prilej pentru fiecare dintre

• Joc de rol

• Scriem mesaje de empatie

noi de a se implica și a-și afirma sprijinul, pentru ca persoanele cu dizabilități să se bucure de șanse egale. Iar pentru aceasta trebuie să scăpăm de prejudecăți și să producem o schimbare de mentalitate. Să fim solidari cu aceste persoane, să le cunoaștem nevoile și aptitudinile!

Decada drepturilor copilului

„SĂ CREȘTEM FĂRĂ VIOLENȚĂ!”

• Vom fi mereu prietenoși!

O campanie cu acest generic s-a desfășurat recent la Liceul Teoretic „Hyperion” din or. Durlești, mun. Chișinău. Au avut loc mai multe activități care i-au ajutat pe elevi să conștientizeze consecințele negative pe care violența le are în mediul școlar. Mai mult, în acțiunile de prevenire și combatere a acestui fenomen, alături de cadre didactice și părinți, s-au implicat și liceenii din clasele superioare. Bunăoară, elevii din clasa a XI-a „A” au fost mesagerii campaniei „Să creștem fără violență!” pentru elevii claselor primare. Informația devine mai accesibilă, atunci când îți este transmisă de un coleg mai mare, susțin micuții.

OARE EU CE VREAU SĂ FIU?

• Universul profesiilor ne-a captivat

Ce înseamnă o carieră de succes? Ce este important să luăm în calcul, atunci când ne alegem profesia? Sunt întrebările la care nu este atât de ușor să găsești un răspuns. Doar dacă începi să-l cauți la timp. Așa cum procedează elevii de la Liceul Teoretic „Mășterul Manole” din s. Sălcuta, r-nul Căușeni, antrenați fiind în proiectul JOBOTECA.

Motivați de exemplul frumos al colegilor mai mari, un grup de elevi de la treapta gimnazială, împreună cu profesoara Doina Canțir, au realizat o călătorie prin lumea profesiilor. Copiii au descoperit cât de divers și captivant este universul profesiilor, au discutat despre joburile tradiționale, dar și despre profesiile viitorului, au aflat răspuns la un șir de întrebări și au rămas să mediteze asupra viitoareii profesii.

A fost o activitate distractivă, dar și foarte utilă. „Mulțumim tuturor celor care au făcut posibilă experiența JOBOTECA!” au notat elevii pe pagina liceului.

CONCURS: „DREPTUL MEU LA EDUCAȚIE”

Ce știi despre dreptul la educație? Ce responsabilități impune acest drept? Scrie un eseu sau o poezie, în care să expui obligațiile tale de elev și felul în care ți le îndeplinești. Doritorii pot executa un desen sau pot fotografia o secvență (alăturând textul explicativ) care să elucideze dreptul la educație.

Concursul va dura până în luna mai, timp în care este necesar să ne trimiți la redacție cel puțin două lucrări.

Participă la concursul nostru și câștigă un premiu valoros! Adresa de email: contact@florile dalbe.md

Iată și numele cititorilor care sunt premiați pentru fidelitate și colaborare cu „Florile Dalbe” pe parcursul anului 2023: Anastasia ROTARU (clasa a V-a), Ilinca VACARU, (clasa a VII-a), Liliana GOREANU (clasa a VIII-a) – eleve la Gimnaziul Cotul Morii, r-nul Hâncești. Fiecare intră în posesia unui abonament la revista noastră pentru prima jumătate a anului curent. Felicitări!

AVE TERRA!

Nr. 1 (351)

Pagină de cultură și educație ecologică

Curiozități despre conifere

O, BRAD FRUMOS!

re specială salatelor, dar se face și făină din ele. Iar din mugurii de brad se obține un sirop de tuse excelent.

În perioada sărbătorilor de iarnă bradul este un oaspete dorit în casele noastre. În lipsa unui brad verde recurgem la unul artificial. Copiilor le place să confecționeze brăduți, coronite și jucării pentru popul de iarnă, folosind în acest scop materiale reciclabile.

Ne plac brazilii. Știm, însă, prea puțin despre ei. „Rudele” Pomului de Crăciun pot fi arbori pitici sau uriași, unii având o vârstă impunătoare. Coniferele cresc peste tot, de la insulele Canare până la Myanmar, ele supraviețuiesc și în condiții meteo extreme și în climatul rece al tundrelor, și în zona Mării Mediterane.

Cel mai simplu mod de a determina cărei specii îi aparține un conifer e să numărăm câte ace ies dintr-un mănunchi, iar vârsta o stabilim uitându-ne la coajă: un conifer tânăr are un trunchi verde-maroniu, neted, în timp ce brazilii maturi au coaja mai închisă la culoare și fragmentată.

Botaniștii au numărat nu mai puțin de 125 de specii de conifere. Dintre acestea, 90% cresc în emisfera nordică. Un brad poate atinge 40 de metri înălțime. Cele mai scunde exemplare ajung până la o jumătate de metru.

Acele de brad au o lungime cuprinsă între 2, 5 și 13 cm. Însă cea mai surprinzătoare caracteristică a brazilor este durata lor de viață. Coniferele trăiesc între 100 și 1000 de ani! Cel mai bătrân conifer se găsește în California de Est. Este botezat Matusalem și are o vârstă estimată de specialiști ca fiind de 4.500 de ani. Având în vedere aceste date, molizii pe care îi împodobim de Crăciun sunt niște puiiți. Dar să nu uităm că și aceștia au nevoie de 4 ani de soare și ploii ca să atingă vreo doi metri.

Bradul nu e doar Pom de Crăciun, coniferele nu îndeplinesc doar funcții decorative. Lemnul de brad este util, din el se fac piese mobiliere, dar și rășina este un element de bază în fabricarea instrumentelor muzicale. Bradul are și părți comestibile: sămburii de pin dau o savoa-

Priviți de cât talent și inspirație au dat dovadă elevii din clasa a III-a „B” de la Liceul Teoretic „A.I. Cuza” din Chișinău la crearea acestor decorațiuni de Crăciun.

Lecții despre necuvântătoare

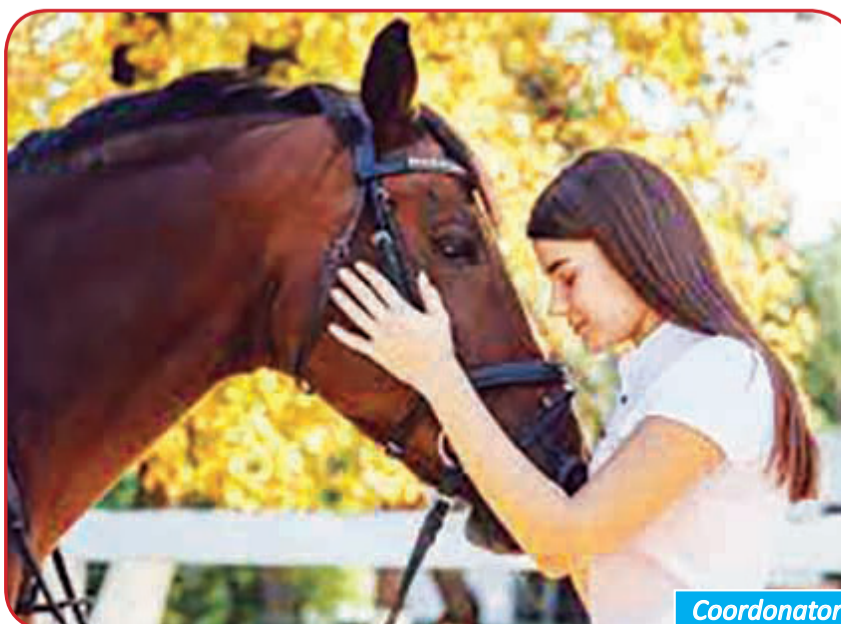
CAII POT SĂ COMUNICE CU OAMENII

Un grup de cai norvegieni a învățat să comunice cu oamenii într-un „cod al cailor”, prin intermediul căruia le puteau spune îngrijitorilor dacă le este prea cald sau prea frig. În cadrul unui studiu cercetătorii au dezvăluit că cei 23 de cai implicați în exercițiu au reușit să stăpânească arta comunicării în mai puțin de două săptămâni de practică.

Deși animalele nu pot participa în conversații profunde cu oamenii, cel puțin pot indica dacă vor să fie acoperiți cu o pătură sau nu, în funcție de temperatura pe care o simt. Pentru a obține acest rezultat, caii își folosesc nasul.

Cercetătorii i-au amplasat pe cai în medii foarte

calde, fie foarte reci, recompensându-i cu morcovi atunci când aceștia alegeau plăcuța corectă. Spre exemplu, caii care transpirau și indicau plăcuța care însemna să le fie îndepărtată pătura erau recompensați cu morcovi. Atunci când făceau greșeli, adică cereau să le fie lăsată pătura de pe ei, deși erau

Coordonator de pagină: Lica MOVILĂ

File din „Cartea Roșie”

CIOCĂNITOAREA VERDE

Este o specie periclitată. Se întâlnește la nordul Republicii Moldova. Este o pasăre ciocitoare. Peste hotarele țării este răspândită în regiunile de vest, centrală și de sud ale Europei Continentale, în Caucaz, parțial în Asia Mică.

Pentru trai alege pădurile seculare de foioase, uneori, de esențe amestecate. Toamna zboară în livezi și pe loturile individuale, chiar și pe acelea care se găsesc departe de pădure.

În aspect cantitativ, în cea mai mare parte a arealului este o pasăre originală. Până în anii '60 ai secolului trecut, în pădurile din Moldova a fost semnalată doar de patru ori, de fiecare dată în august, în timpul migrației spre regiunile sudice. Primul cuib a fost descoperit în 1970, în pădurea Arionesti, r-nul Soroca; al doilea, în pădu-

rea Caracușeni, r-nul Edineț.

Este o pasăre monogamă, foarte gălăgioasă. Pentru construirea cuibului folosește, mai ales, arborii bătrâni, scobind în ei scorburi de o formă perfectă, cu găuri rotunde sau ovale. Depune șase-opt ouă la sfârșitul lunii mai. Se hrănește, de obicei, cu furnici. Nu se reproduce în captivitate. Este ocrotită conform legislației.

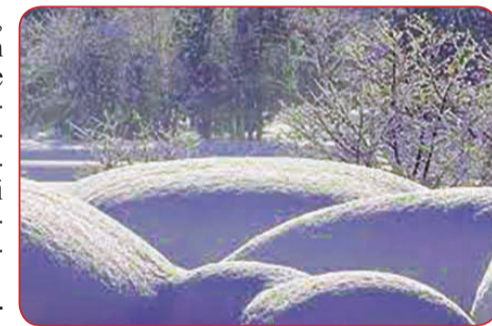
TAINILE ZĂPEZII

„Alb ca neaua”, spunem despre un obiect de un alb imaculat. E greu de crezut, dar zăpada poate fi multicoloră. Culoarea roz, asemănătoare cu cea a miezului de pepene verde, i-o poate da o algă unicelulară de zăpadă numită *chlamydomonas nivalis*. Ea se dezvoltă la temperaturi scăzute și conține, în loc de clorofilă, un pigment caratenoid ce conferă zăpezii această nuanță. Zăpada poate căpăta culoarea galbenă sau roșie, uneori neagră, datorită polenului ori cenușii vulcanice, aduse de vânt.

➤ Dacă într-o dimineață vă treziți cu un moș de zăpadă în ogradă, să nu o luați drept o surpriză din partea celui mai bun coleg. Cadoul vi l-a făcut însăși... natura. Atunci când neaua este așezată pe un strat subțire de gheață care începe să se topească, iar vântul nu este prea puternic, mătușa iarnă construiește bulgări mari de zăpadă.

➤ Abțineți-vă să strigați, să fluierați sau să faceți zgomot mare pe un deal înzăpezit. La un moment dat, zăpada ar putea să „se sperie”, iar straturile ei de sus să se prăbușească!

➤ Știați că și iarna ne putem bronză? Totuși, evitați să stați timp îndelungat cu fața la soare într-un loc cu multă zăpadă. Aceasta reflectă razele ultraviolete și, ca urmare, vă puteți alege cu arsuri.

UNIVERS CULTURAL

Nr. 1 (73)

POEZIA ÎNFRUMUSEȚEAZĂ
ȘI SALVEAZĂ LUMEA

Emil BOROĞHINĂ este un om fenomenal de teatru, considerat un ghid de competență în teatrul românesc și european, un model demn de urmat, fiind distins cu cel mai înalt titlu academic - Doctor Honoris Causa al Universității Naționale de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” din București. Își consacră viața scenei de mai bine de o jumătate de secol și vine cu drag la Chișinău pentru a prezenta publicului de la noi spectacole inedite de poezie și muzică. În timpul celei de-a VIII-a Reuniuni a Teatrelor Naționale Românești de la Chișinău a acceptat cu bunăvoință să ne acorde un interviu.

– Stimate dle Emil Boroghina, ne-ați încântat cu un recital de zile mari, iar acum vă rog să ne teleportăm de la Shakespeare la copilăria dvs. Vă gândeați de pe atunci la actorie?

– Eu m-am născut într-un oraș care era foarte frumos în perioada interbelică, pe malul Dunării, la Corabia, foarte aproape de Craiova. N-am avut o copilărie prea fericită, pentru că mi-am pierdut tatăl (la vremea aceea boala de plămâni era fatală). Probabil, și datorită Dunării pe care o priveam și care se unduia încet-încet, am devenit mai melancolic, mai sensibil. Am fost un elev silitor, apropiat în principal de istorie și de geografie, datorită profesorului care mă aprecia foarte tare în urma unui răspuns despre Grecia Antică. Apoi am făcut pasiune pentru limba și literatura franceză, vizionând filme cu mari actori ca Jean Marais și Gérard Philipe. M-am apropiat de cultura franceză și de marii scriitori Al. Dumas cu „Cei trei mușchetari”, Victor Hugo cu „Mizerabili”, de Balzac cu „Eugenie Grandet” ș.a.

– Erați un adolescent visător?

– Cred că da... Într-o seară, am ascultat întâmplător o emisiune de teatru la microfon cu maestrul Radu Beligan, probabil, cel mai rafinat actor român, un intelectual de o profunzime extraordinară. Și am dat examen la Institutul de Artă Teatrală, iar după absolvire, în urmă cu 60 de ani, am fost repartizat la Teatrul Craiova. Mi-am găsit locul în teatru, dar, spre neșansa actorului din mine, am fost numit director și am luat hotărârea de a nu juca și de a nu pune în scenă nici un spectacol.

– Se știe că de-a lungul directoratului dvs. teatrul craiovean devine unul dintre cele mai apreciate din Europa. Totuși, actorul din suflet s-a regăsit?

– După o întrerupere de 24 de ani, mi-am reluat activitatea de actor, dar numai pentru spectacole de unul singur, spectacole poetice. Și am realizat, pe parcursul a 11 ani, 10 recitaluri poetice. Marea lor majoritate erau gândite înainte, iar câteva dintre ele au fost prilejuate de marcarea unor date biografice – 2000 de ani de la moartea lui Ovidiu, în 2017, iar în 2021 – 700 de ani de la moartea lui Dante Alighieri. Cu aceste recitaluri poetice am avut satisfacția să fiu invitat în multe orașe cunoscute din Europa și Asia, SUA, Canada, China.

– Ați realizat cu Teatrul Poesis, pe care-l conduceți, spectacole de poezie și muzică, inspirate din poezia universală, dar și eminesciană?

– În primul rând, sunt de poezie românească. Am mari bucurii cu aceste recitaluri de poezie, le trăiesc și aici, la Chișinău, pentru că de câțiva ani sunt invitat cu producțiile Teatrului Poesis la Reuniunea Teatrelor. Acum doi ani am fost cu „Divina comedie”, anul trecut cu Shakespeare, anul acesta cu „Cântarea Cântărilor”, anul viitor sper să vin cu Ovidiu. E un spectacol foarte important, pentru că am selectat din lirica lui Ovidiu ceea ce a scris despre locuitorii acestor meleaguri, despre strămoșii noștri, despre obiceiurile lor, iar a doua parte este Eminescu. Este un proiect pe care doresc anul viitor să-l aduc la Chișinău, deci, ne vedem, poate atunci facem o vizită și la „Florile Dalbe”.

– Se află și copiii printre spectatorii dvs., îi vedeți în sală?

– Da, îi vedem în sala de spectacole la noi, la Craiova. Uneori mergem noi în școli. Chiar ne-am programat cu Teatrul Poesis să mergem în școli cu recitaluri poetice, în principal legate de programa școlară. Bineînțeles, că tinerii și copiii sunt în grija noastră, noi trebuie să-i formăm, teatrul având această sarcină.

– Vin mai mulți sau mai puțini copii azi la teatru?

– Ca să fiu foarte corect, vin mai puțini din proprie inițiativă, fiindcă acum au și alte mijloace la dispoziție de care pot fi atrași. Dar eu cred în continuare că teatrul va dăinuși și că nu se va întâmpla nimic care să dea la o parte această artă extraordinară care trăiește de 2500 de ani, de pe vremea lui Eschil, Sofocle și Euripide. Teatrul este necesar, la fel ca și poezia. Îmi place să cred că poezia înfrumusețează și salvează lumea. De asta m-am și apropiat de teatrul poetic și încerc să-i conving și pe alții de lucrul acesta.

– Ați avea și un mesaj către cititorii noștri?

– Da. Să citească cât mai mult, să nu se limiteze numai la telefoanele din care culeg informații. Să citească sau să recitească literatura universală, literatura națională. Vor descoperi acolo ceea ce îi interesează. Îndemnul meu este să citească cât mai mult și să treacă prin filtrul propriu ceea ce citesc. Lectura, cartea au fost și rămân a fi esențiale.

A intervievat: Eudochia VERDEȘ

Dragi ne sunt colindele

COLINDE
LA PREȘEDINȚIE

Au răsunat colinde și urături la Președinție. În prag de Crăciun, mai multe grupuri de copii și maturi, îmbrăcați în costume tradiționale, au venit să vestească Nașterea Domnului și să ureze un an nou îmbelșugat și cu pace.
Sursa: știri.md

• Colindătorii cu președinta Maia Sandu

Președinta Maia Sandu, alături de angajații de la Președinție, a admirat copiii de la Centrul de Plasament „Concordia”; un grup de elevi de la Liceul Teoretic pentru Copii cu Deficiențe de Vedere din Chișinău; Corala Mitropoliei Basarabiei; Ansamblul etnofolcloric „Datina”, din Zagaranca, raionul Ungheni; Ansamblul „Crenguța de Iederă”.

Festival Național

„VIN COLINDĂTORII”

La Soroca, Festivalul colindelor „Vin colindătorii!” a adunat în scena Palatului de Cultură 35 de formații corale de copii și adulți din Republica Moldova și România. Au răsunat colinde din străbuni care urmează a fi lăsate moștenire altor generații. Sursa: noi.md

În cadrul acestui festival colindătorii au venit cu un șir de colinde din vechime, selectate minuțios de pe ambele maluri ale Prutului.

„Festivalul are ca scop promovarea patrimoniului cultural și istoric, și anume tradiții și obiceiuri, promovarea patrimoniului imaterial care este o bază pentru noi toți, de aceea colindele în Postul nașterii Mântuitorului sunt cântecele noastre tradiționale pe care vrem să le transmitem din generație în generație”, spune Asea Răileanu, coordonatoarea sărbătorii.

Evenimentul a fost organizat de Asociația Obștească „Sorbita” și Comunitatea Religioasă Parohia cu Hramul Sfântul Mare Mucenic Dimitrie în cadrul implementării proiectului „Conservarea și Promovarea Patrimoniului Cultural și Istoric în zona transfrontalieră Iași și Soroca”, finanțat de Uniunea Europeană.

• Elevii de la Ialoveni în sala Teatrului „Guguță”

Coordonator de pagină: Renata CUPCEA

În lumea teatrului

O ZI DE NEUTAT LA TEATRUL „GUGUȚĂ”

De o frumoasă călătorie în Țara lui Moș Crăciun și Albei-ca-Zăpada, a Spiridușilor harnici și ingenioși, s-au bucurat elevii de la Școala Primară „Ion Creangă” din Ialoveni, fiind în vizită la Teatrul „Guguță” din mun. Chișinău. Distracție, veselie și multă voie bună le-au oferit copiii actorii teatrului! Picioarele au avut parte nu doar de amintiri frumoase, ci și de surprize delicioase, care, la sigur, au fost pe placul lor.

de la hotel... cum se transcrie și cum se rostește substantivul ăsta... Fi-ra-va?

Mama ta de iapă! am certat-o eu în gând. Ce treabă ai tu, o contabilă oarecare sau cine îi fi fiind, cu numele satului meu? Dar mi s-a întâmplat asta și mai înainte. Când călătoream prin Rusia (mai ales prin Rusia!), eram întrebat la toate hotelurile, în toate găurile și aeroporturile, la toate punctele de trecere a frontierelor: „cum se transcrie și cum se rostește substantivul acesta... Fi-ra-va?” Pentru că ce indicam eu, când completam formularele lor, nu le convenea. Li se părea că Firava este un substantiv compus și cu o mie de taine în el. Nu! Era doar numele satului meu!

Nicolae ROȘCA

BALADĂ

(Fragment)

Acum mă cicălea lălăia asta:

– Cum se scrie? Fira-a-ava sau Fi-i-irava? insista ea. Unde pui accentul? Pe „i”-ul din prima silabă sau pe „a”-ul din a doua?

Dacă m-aș fi aflat în patria mea, i-aș fi spus ce cred despre întrebarea ei. Dar eram într-o țară străină și trebuia să arăt că sunt un om educat.

– Fira-a-ava! am rostit, trăgând în sus de sunetul primului „a” ca să înțeleagă și ea ce-i spun. Mai mulți vizitatori ai restaurantului și-au răsucit capetele, mirați. Au auzit vorbire străi-nă, ce mai! Ca să-i intrig și mai mult, am continuat, întrebând-o pe necunoscuta din telefon în română: acum e clar? Se pronunță cum se aude – Fira-a-ava! Ați înțeles?

câștigați cinstit. Sunt aproape siguri că ai făcut un delict... o crimă, și rezultatul ei este baticul sau pantofii. Ca bănuiala să nu rămână nesancționată, ticluiesc misive lungi, pe care le expediază unde și cui se cuvine. După asta te pomenești cu oameni de stat în casă, care manifestă un viu interes față de tot ce le iese în cale. Un ceas de masă mai draguț... un bibelou... un vultur sculptat în lemn...

– Asta au găsit la voi, când v-au făcut percheziție? am întrebat-o. Bibelouri și vulturi?

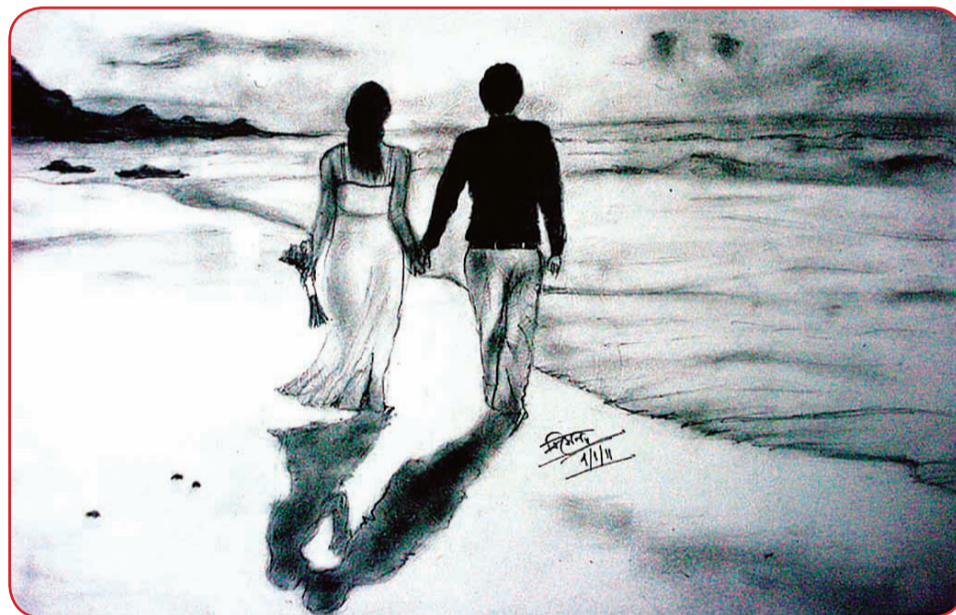
Nu mi-a răspuns. Am văzut-o cum s-a acrit la chip când am întrebat-o despre bibelou. Și-a șters picăturile de sudoare de pe frunte și a oftat plină de tristețea ei slavă.

– Aici e altfel, a continuat, de parcă nu aș fi întrebat-o și eu ceva. Poți să ai și două, și trei mașini... să ai zece perechi de pantofi și o sută de rochii – pe nimeni nu-l doare de unde și pe ce bani le-ai luat. Caucazienii sunt alt soi de oameni!

Sosul era al naibii de iute, ca toate condimentele caucaziene, și eram nevoit să fac câte o pauză mai lungă între o gustare și alta. Simțeam că mi se încrețește gura pe dinăuntru.

– Cum te cheamă? am întrebat-o într-un moment în care am putut deschide gura. Ai un fizic frumos, și dacă îți este și numele la fel, poți zice că ești norocoasă!

– Laura! mi-a răspuns, și nu știu de ce și-a lăsat privirile în pământ.

A fost un gest instinctiv – trecerea mea la vorbirea românească, în situația în care mă aflam într-o țară din Caucaz. Dar am văzut cum au tresărit nu doar câțiva turiști de la mesele din preajmă, ci și domnișoara slavă, care tocmai venea către mine, legănându-se ușor ca un boboc. Nu știu de ce, dar mi s-a părut că vorbirea mea a impresionat-o. Tresărea ca o frunză la fiecare cuvânt al meu. Chiar m-am întrebat: de ce tresare? Parcă ar înțelege și ea ce este Firava. Parcă și-ar face planuri să caute satul ăsta. Iar după ce îl va găsi, să mă caute și pe mine...

Ah! Ce frumoasă era!

Mi-a zis, în timp ce-mi servea mămăliguța condimentată cu un sos roz și piperat:

– Dacă ai ști ce dor mi-e de casa și de țara mea! Dar nu mă mai întorc acolo!

– De ce să te întorci? Mi s-a părut că aici ai de toate. Că te simți bine.

– Și da, și nu, a clătinat ea din cap. Încep să mă obișnuiesc cu aceste locuri și cu oamenii de aici. Ce nu-mi place în țara mea e că oamenii au apucături de procurori. Dacă văd la tine ceva – un batic sau o pereche de pantofi noi, nu te lasă până nu află de unde și pe ce bani i-ai luat. Nu admit că poți să-ți cumperi flecurile astea pe bani

meu, ca o femeie străină care știa că acest reazem nu-i aparține. Ce trebuia să facă, dacă așa a prins-o vremea – fără un umăr de care are nevoie uneori?

Tăcea nu știu cum... într-o manieră distinctă. Parcă spunea ceva. Era ca și marea ce se întindea la câțiva pași de noi și care în ziua aceea era atât de liniștită! Dar știam că natura nu tace niciodată. Mereu e supărată pe ceva. Și strigă. Chiar și atunci când nu o auzim, strigă. La fel și Laura. Descopeream cu surprindere că maniera ei de a ofta sau tăcea îmi erau cunoscute. Le mai auzisem, parcă. „Așa pot suferi doar moldovencele!” mi-am zis deodată. Nu știu de ce îmi convenea să cred că semăna cu o baladă veche. Așa înțelegeam eu lucrurile atunci. Parcă mă aflam eu însumi în munții Bucovinei, undeva pe la nord de Cernăuți, unde tot ce crește și înfloresc pe acolo de mii și de sute de ani – crește și înfloresc din sufletele și trupurile moldovenilor de la Început, – iar de sus alunecă la vale ritmurile unei balade de-a maestrului Porumbescu Ciprian... Îi ascultam vioara, apoi pauzele dintre un zvâcnet de arcuș și altul... niște pauze pline de sens, ca niște fântâni pornite în căutarea apei, care, abia când o găsesc, înțeleg cu mintea lor de fântâni că sensul adâncimii nu este diametrul Pământului. Sensul adâncimii este apa!

Așa era Laura. Sensul tăcerilor ei întrerupte de suspine erau baladele acelea zbciumate pe care, chiar dacă nu le va fi ascultat niciodată cu urechea ei, le purta în ea ca pe o moștenire genetică și mi le servea cu dezinvoltura unei fete virgine și fără de păcate lumești. Servindu-mi-le, însă, încerca să se înfrupte și ea din sacrilegiul lor. Ca și cum ar fi cules cireșele cu gura direct de pe ram. Ele se rostogoleau ca niște pietre prețioase și, odată ajunse în gura ei, începeau să regrete și să tânjească după libertatea pe care au avut-o pe ram. Și slobozea fiecare câte un strigăt de disperare.

Laura era singura ființă din lume care cred că a auzit strigătul natural al cireșelor. Și o așteptam să-mi spună și mie: ce simțea când le auzea? La cine se gândea? La ce? Iar ea... ea nu era doar frumoasă și plină de taine. Era și o bună povestitoare. Artistă!

– Buneii mei au fost răsculăciți și duși în Siberia în niște timpuri, pe care nu le-am apucat. Au rămas acolo pentru vecii vecilor. La baștină s-au întors doar părinții, care s-au cunoscut și ei tot pe un ghețar siberian. Poate că din acest motiv (că s-au cunoscut pe un ghețar) dragostea lor a fost fierbinte ca o lavă vulcanică. Din lava ceea s-a născut fata asta blondă și frumoasă, cum mă numești tu în gând.

– De unde știi cum te numesc în gând?

– Știu totul, Nick! a insistat ea, numindu-mă pentru prima dată pe nume, deși nu i-am spus cum mă cheamă. Apoi m-a îndemnat să tac, punându-mi un deget peste buze. Tsss!

Am tăcut. Iar ea a continuat:

– Peste ani, am aflat cine a sugerat NKVD-ului că buneii mei au fost culaci: erau vecinii din dreapta și vecinii din stânga. Când s-au întors din surghiun, părinții au găsit în gospodăriile ăstora hârlețe, topoare, roți de căruță, care odinioară aparținuseră culacilor deportați...

Deodată și-a acoperit fața cu palmele și a început să plângă. Apoi, pe neprins de veste m-a lăsat singur. Mi s-a părut că iese pentru ceva... că îi trebuia să se ducă în coridor după ceva. Dar a fugit. Când am ieșit să o caut, nu mai era. Am rămas cu senzația capului ei rezemat de umăr. Îi resimțeam zbaterea ușoară a venelor de pe tâmplă. Și în clipa ceea mi-am dat seama că mi se întâmplase ceva grav. Ceva ce nu puteam tănuir nici de mine. Fata asta, Laura, mă marcaseră. Abia plecaseră, dar nu mai puteam fără dansa. Îmi doream să vină înapoi, să-și pună iar capul pe umăr. Și să tacă în maniera ei slavă, iar eu să deslușesc în tăcerea ei câte o baladă răvășitoare de-a maestrului Porumbescu...

„M-am îndrăgostit!”, mi-am zis, de parcă mi se întâmplase o nenorocire.

Se pare că așa era!

Parcuri de distracții

LUNA LUNA: FORGOTTEN FANTASY

În decembrie 2023, primul parc de distracții de artă din lume, creat în Germania în anii 1980, a fost readus la viață în Los Angeles. Acesta prezintă în fața publicului lucrări uriașe semnate de personalități emblematice ale lumii artei precum Jean-Michel Basquiat, Sonia Delaunay, Keith Haring, David Hockney, Roy Lichtenstein, Joseph Beuys, Salvador Dali și Rebecca Horn. În 1987 au fost 240 de mii de vizitatori, iar deschiderea parcului a fost mediatizată pe scară largă în presa mondială. Dar, mai târziu, proiectul și-a pierdut finanțarea și s-a închis, informează AFP, conform Agerpres.

DreamCrew, o companie din domeniul divertismentului, fondată de superstarul rap canadian Drake și de producătoarea Adele „Future» Noor, a cumpărat întregul decor, care a fost restaurat la Los Angeles, fiind cheltuite pentru aceasta 100 de milioane de dolari, potrivit cotidianului *The New York Times*.

Așadar, după 30 de ani, parcul tematic iconic s-a deschis pe continentul american, fiind nu doar un loc de relaxare, ci și un mediu teatral, o scenă care șterge barierele dintre arte, trezind interesul publicului pentru creativitate.

Ideea deschiderii parcului i-a aparținut actorului și artistului austriac André Heller, care a reușit să convingă aproximativ 30 de artiști să participe la crearea parcului de distracții.

În ciuda numărului mare de vizitatori, Heller și-a pierdut finanțarea. Toate atracțiile și recuzita au fost sigilate și depozitate. În 2007, lăzile au ajuns într-un depozit din Texas, SUA. La începutul anului 2022,

Vizitatorii pot admira o casă cu oglinzi creată de Salvador Dali, călușei în care apar personaje burlești ale americanului Keith Haring, și o mare roată concepută de Jean-Michel Basquiat, cu un fundal sonor asigurat de celebrul interpret de jazz Miles Davis etc.

Sursa: *dcnews.ro*

Senzații olfactive

A CE MIROASE ZĂPADA?

Parcă a nimic. La urma urmei, zăpada este doar apă înghețată. Totuși răspunsul nu este chiar atât de simplu. Cercetătoarea în domeniul mirosurilor Pamela Dalton susține că sunt anumite condiții meteorologice care ne fac să simțim mirosul de zăpadă. Atunci când temperatura scade până la zero grade înainte de o ninsoare, e mai greu să detectăm vreun miros din aer. Acest lucru înseamnă că senzația de „miros de zăpadă”, într-un fel, corespunde unei reduceri a mirosurilor în aer liber. Înainte de o ninsoare abundentă, umiditatea e mai mare decât de obicei. Aceasta duce la apariția fulgilor. Atunci când cantitatea de umiditate din atmosferă atinge cantitatea maximă pe care o poate reține atmosfera la acea temperatură, aceasta reacționează redând o parte din umiditate spre sol, sub formă de ploaie, lapoviță sau nin-

soare.

Oamenii simt mirosul de zăpadă care nu poate fi confundat cu nimic altceva. Ei îl percep cu ajutorul nervului trigemen, același nerv care determină senzația provocată de ardeii iute sau de pasta de dinți mentolată. Este un sistem senzorial complet diferit, dar este adesea alimentat de ceea ce noi considerăm a fi simțul olfactiv, astfel încât creierul amestecă informațiile provenite de la acesta cu mirosuri comune, cum ar fi cel al bradului.

Toate cele trei componente – frigul, umezeala și reacția nervului trigemen – se combină pentru a forma ceva care nu este, de fapt, un miros, ci o experiență senzorială asociată cu zăpada. „De aceea, descriem adesea mirosul zăpezii ca fiind ceva curat, proaspăt, rece – ceva ce nu poate mirosi”, explică Dalton.

După *physicbuzz.com*

Nr. 1 (378)

Cu gândul la...

COPIILĂRIE

Sosirea iernii, în copilăria mea, se asocia cu venirea la noi a bunicii. În perioada rece nu mai stătea la țară și noi o așteptam cu nerăbdare. Când, după școală, sunam la ușă, eu și sora mea știam deja că aveam să o găsim pe scumpa noastră bunica Maria. Dar ea se ascundea undeva și noi trebuia să o căutăm. Era un fel de joacă a noastră, a bunei cu nepoțelele, parcă făceam o gașcă de copii. Bunicile de odinioară arătau ca în povești, nu așa ca astăzi, când mamele voastre parcă v-ar fi surori, iar străbunicile, bunici. Seara, înainte de culcare, o rugam să ne spună dacă o să ningă la noapte și ea nu greșea niciodată. „Să vedeți ce

alb și frumos o să fie afară, când o să vă treziți, iar gerul o să deseneze flori la geamuri!” Și, într-adevăr, dimineata săream iute la fereastră și exclamam, încântate: „Mămuța a știut!”. Afară totul se preschimbase într-un tărâm alb al Crăiesei Zăpezilor.

Noi ne dam cu sania de pe dâmbul din fața casei, care, în timp, s-a micșorat, parcă s-a șters, așa ca toate lucrurile din copilăria noastră. Bunica mergea cu greu și nu mai ieșea din casă până primăvara. Ne privea de la etajul patru și își imagina că urca în săniuță alături de noi și tustrele porneam la vale. Zăpada avea aroma bucuriei.

Mariana GABURĂ

Expresii cu istoric

ZÂMBIȚI!

„Say cheese!” („spune brânză!”). Această comandă simplă este menită să provoace zâmbetul persoanelor care sunt fotografiate, indiferent de vârsta lor. Un simplu „cheese” trezește un zâmbet pe fața oricui. A fost folosită prima dată în anii '40 ai sec. XX, conform unui ziar american. Fostul ambasador Joseph E. Davies garantează că te face să arăți plăcut indiferent ce gândești în acel moment. A învățat asta de la un politician foarte mare, fără să-i dezvăluie numele. Jurnaliștii au bănuțit că acel politician era chiar președintele american Franklin D. Roosevelt. Davies a pozat în acest mod pentru cartea sa, „Misiune la Moscova”, care a avut un succes imens, fiind vândută într-un tiraj de 700.000 de exemplare, tradusă în 13 limbi, și care a generat, în 1943, filmul cu același nume, regizat de către marele regizor de la Hollywood Michael Curtiz.

În scurt timp, a devenit o obișnuință ca oamenii să li se ceară să spună „cheese” pentru a-i determina să zâmbescă în fotografii. Expresia nu datează din epoca victoriană (1837-1901), cum încearcă unii să arate. În acea perioadă, etichetele și standardele de frumusețe erau mult diferite decât în prezent. În vremurile victoriene, o gură mică și închisă strâns era considerată

Regina Victoria

frumoasă. De fapt, fotografiile din acea epocă obțineau expresia facială dorită a portretului punându-i pe subiecții lor să spună „prunes” (prune uscate). Zâmbetele, în acea perioadă, erau surprinse doar la copii și țărani. Cauza fotografiilor inexpressive din epoca amintită este timpul de expunere îndelungat pentru fotografiere. Crearea imaginilor permanente a început cu Thomas Wedgegood, în 1790, dar cea mai cunoscută imagine a camerei aparține inventatorului francez Joseph Nicephore Niepce, în 1826. Fotografia se intitulează „Vedere de la fereastră în Le Gras”. Se spune că fotografia a necesitat opt ore de expunere, dar în realitate ar fi putut dura câteva zile.

Sursa: *monitorulbt.ro*

Problemă de logică

Reluăm concursul nostru tradițional și așteptăm să ne trimiteți noi rezolvări. Pentru învingători pregătim premii și cadouri. Vă sugerăm să comentați în scris soluțiile găsite.

9=72
8=56
7=42
6=30
5=20
3=??

Sir Arthur Ignatius Conan Doyle (n. 22 mai 1859, Edinburgh, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei – d. 7 iulie 1930, Crowborough, Anglia, Regatul Unit) a fost un romancier britanic, celebru pentru a-l fi creat pe Sherlock Holmes – primul detectiv care apare într-o serie de romane polițiste. În afara acestora, Sir Arthur Conan Doyle a fost autorul a numeroase povestiri științifico-fantastice, romane istorice, piese de teatru, romane de dragoste, poezie și texte inspirate direct din realitate (non-fiction).

Dintre zecile de lucrări ale sale, romanul „O lume dispărută” se bucură de o popularitate deosebită în mediul adolescenților, fiind tradus și editat în zeci de limbi, inclusiv în română.

Arthur CONAN DOYLE

O LUME DISPĂRUTĂ

(fragment)

Niciodată până atunci expediția noastră n-a fost mai aproape de pieire. Membrana balonului umflată a făcut un salt înfricoșător în aer. Într-o clipă, Challenger a fost ridicat în picioare și tras în sus. Abia am avut vreme să-mi încolăcesc brațele în jurul cingătoarei lui Challenger și m-am simțit înălțat și eu în sus. Brațele lui lord John, ca niște resorturi puternice care ar prinde un șoarece în capcană, m-au apucat de picioare, dar am simțit că și el părăsea pământul. O clipă, am avut viziunea a patru aventurieri plutind în văzduh, ca un șirag de cârnați, deasupra pământului pe care-l exploraseră. Din fericire însă, cu toate că puterea de ascensiune a mașinii infernale părea nelimitată, frânghia cu care eram legați avea totuși o limită de rezistență. Așa că s-a rupt fără veste și am căzut unii peste alții, prinși în frânghia care se încolăcise în jurul nostru. Când ne-am ridicat de la pământ, am văzut de parte în cerul albastru o pată neagră: era blocul de bazalt care se înălța cu mare viteză.

– Splendid! a strigat nebiruitul Challenger, frecându-și brațul lovit. O demonstrație per-

fectă! Niciodată nu m-aș fi așteptat la un asemenea succes. Peste o săptămână, domnilor, vă promit că voi confecționa un al doilea balon, cu care mă însărcinez să vă depun în deplină siguranță pe drumul întoarcerii.

Până acum am notat în flecare zi tot ce ni s-a întâmplat. Astăzi, însă, îmi reiau firul povestirii, stând în prima noastră tabără, aceea care rămăsese în paza lui Zambo. Greutăți și primejdii, pe toate v-am lăsat în urmă, ca într-un vis în vârful stâncilor uriașe, care se înalță acum atât de sus deasupra capetelor noastre! Pentru că iată-ne în sfârșit coborâți, în condiții neașteptate, e drept, dar totul s-a terminat cu bine. În șase săptămâni sau în două luni vom fi la Londra, și e foarte probabil că această scrisoare n-o să ajungă cu mult înaintea noastră. Inimile ne sunt de pe acum mișcate și sufletele noastre zboară spre cetatea-mamă, păzitoare a atâtor lucruri scumpe.

Chiar în seara primejdiei noastre aventuri cu ba-

lonul lui Challenger, a intervenit o schimbare în soarta noastră. Am mai spus că planurile noastre de plecare nu întâlniseră prea multă simpatie din partea indienilor. Șeful cel tânăr, pe care îl salvasem, era singurul care nu-și arăta dorința de a ne opri cu forța pe un pământ străin. Pe cât putea, ne-o spusese lămurit prin semne. În seara aceea, în amurg, a venit în tabără la noi și mi-a pus în mână (îmi dădea o deosebită atenție, poate pentru că eram cel mai aproape de vârsta lui) un sul făcut din scoarță de copac. Apoi, arătând cu gravitate șirul de peșteri de deasupra lui, și-a dus un deget la buze, ca să-mi recomande tăcere. După aceea s-a întors la ai săi.

Am adus sulul lângă foc și l-am cercetat împreună cu tovarășii mei. Era un pătrat cu laturile de un picior. Înăuntru se vedeau o serie de semne ciudate, aliniate într-un anumit fel.

– Semnele erau trase cu cărbune și se desprindeau limpede pe suprafața albă a scoarței. La prima aruncătură de ochi, mi-au făcut impresia unei notații muzicale grosolane.

– Orice-ar fi, pot să jur că e ceva important pentru noi, am zis. Am văzut-o asta pe fața tânărului care mi-a dat sulul.

– Numai să nu avem de-a face cu vreun mășcărici primitiv, a sugerat Summerlee. Se știe că dorința de a face farse e proprie uneia din fazele dezvoltării umane.

– E cu siguranță un mesaj, a zis Challenger.

– Ar părea mai curând un rebus, a observat lord John, întinzându-și gâtul să vadă mai bine, când, deodată, a apucat sulul în mână. Pe legea mea! a strigat el, asta trebuie să fie! Tânărul a ghicit. Ia uitați-vă! Câte semne sunt pe foaia asta? Optsprezece. Ei bine, observați că sunt exact optsprezece guri de peșteră pe stânca de deasupra noastră!

– Când mi-a dat sulul, a arătat cu mâna spre peșteri, am spus eu.

– Da, asta lămurește totul. Nu-i altceva decât un plan al peșterilor. Ia uitați-vă! Toate optsprezece sunt aici: unele scurte, altele adânci, fără

îndoială, iar una din ele e însemnată cu o cruce. De ce? Desigur, ca să ne-o indice pe cea mai adâncă dintre toate.

– Cu siguranță că asta e cea care străbate stânca, am strigat.

– Părerea mea e că tânărul nostru prieten a pus degetul pe rană, a încuviințat Challenger. Dacă această peșteră n-ar străbate stânca, nu înțeleg de ce o persoană care ne vrea binele ne-ar fi atras atenția asupra ei. Dar dacă într-adevăr o străbate și ajunge de cealaltă parte, punctul corespunzător ar fi cam la o sută de picioare deasupra pământului.

– O sută de picioare de coborâș! a bombănit Summerlee.

– Dar frânghia noastră are mai mult de o sută de picioare! am strigat. Nici vorbă că o să putem coborî.

– Dar ce facem cu indienii care stau în această peșteră? a obiectat Summerlee.

– Nu stă nici un indian în peșterile de deasupra noastră, i-am răspuns. Servesc numai ca magazii și cămări de alimente. De ce n-am pleca imediat în recunoaștere?

Pe podiș creștea un copac rășinos, o specie de araucaria, după cum pretindea botanistul nostru, pe care indienii îl foloseau ca să-și facă din el torțe. Fiecare dintre noi a rupt câteva crengi și am urcat scara acoperită cu iarbă care ducea la peștera însemnată pe plan. Peștera era, cum am mai spus, goală, locuită doar de câțiva lilieci uriași, care se învăteau pe deasupra capetelor noastre în timp ce înaintam. Cum nu țineam să atragem atenția indienilor asupra treburilor noastre, nu ne-am aprins torțele decât după ce am pătruns destul de adânc și după ce am cotit de câteva ori. În fața ochilor noștri s-a deschis un tunel frumos, uscat, cu ziduri netede, cenușii, împodobite cu desene primitive, cu tavanul boltit și cu podeaua acoperită cu nisip alb și strălucitor. Înaintam cu înfrigurare, dar deodată ne-am oprit și o amară deznădejde ne-a făcut să suspinăm adânc; în fața noastră se ridica un zid care n-avea nici o deschizătură, nici măcar cât să treacă un șoarece. Nici de data asta nu găsisem drumul spre salvare!

Traducere de Otilia CAZIMIR

Cezar IVĂNESCU

DOINA

(Dorul de Moldova)

*! m-a prins dorul de Moldova,
sfânta ceea-n violet,
i-ați sfîntit trupul și vorba
morților, oloi secret!*

*! dulci femei cu gura dulce
și cu trupul tămâiet,
după al vost' pas m-aș duce
când coboară sara-ncet!*

*! m-a prins dorul de Moldova,
plâng și-n lacrimi o mai văd,
cum dormeam sub ceru-i, Doamne,
ca în pânțele un făt!*

*! nu mai doarme zi și noapte
robul tău și la ce bun?
ca Fecioarele curatu-i
cest anahoret nebun!*

*! Moartea hrană mi-i, păcatul
Moartea mi-i păcat dintâi,
singur dorm – și dorm cu Moartea,
pernă mi-i la căpătâi!*

*! nu-l mai plângeți pe acela
care vecinie singur nu-i,
plângeți-l pe cel ce n-are
Moartea și Moldova lui!*

*! Bucovina de lumină,
Basarabie și tu,
lina mea Moldovă lină,
mai alină-mă acu!*

*! nu-l mai plângeți pe acela
care vecinie singur nu-i,
plângeți-l pe cel ce n-are
Moartea și Moldova lui!*

DOINA

(Din frunză)

*! voi ce mă priviți la față,
îndrăgiți-mi fața mea;
mai îngăduiți-mi fața,
fiindcă mult va sângera;
mai îngăduiți-mi fața,
fiindcă mult va sângera!*

*! și în mânuri și-n picioare
cuie îmi vor împlânta,
mai îngăduiți-mi mâna,
și-n țărână talpa mea,
mai îngăduiți-mi mâna,
și-n țărână talpa mea!*

*! vă iubesc, dar lângă mine
nimănu-i n-am spus să stea,
mai îngăduiți-mi locul,
cât măsoară umbra mea,
mai îngăduiți-mi locul,
cât măsoară umbra mea!*

*! bate vânt în pomul care
lemn de cruce îmi va da,
mai îngăduie-l, săcure,
cât îi tremură frunza,
mai îngăduie-l, săcure,
cât îi tremură frunza!*

DOINA

*! din șapte zile una nu
ni-i dat să fim doar eu și tu...*

*nu pot în șapte săptămâni
nici să-ți ating a tale mâini...*

*abia ca umbra mai arăt,
în șapte luni abia te văd...*

*sărutu-ți ochii și gura
poate de-acum în șapte a-!*

CEZAR IVĂNESCU (n. 6 august 1941, Bârlad, județul Vaslui — d. 24 aprilie 2008, București) a fost un poet, dramaturg, scriitor și director de editură român. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Albanez după mama sa, Xantipa Naum, cunoscută nativă a limbii albaneze, Cezar Ivănescu, a declarat în repetate rânduri, că are origini albaneze afirmând că: „(...) de la albanezi (am luat) curajul și de la români puterea de a îndura”. În 15-17 aprilie 2008, cu doar o săptămână înaintea morții sale, participă, la Tirana, în prezența a numeroase personalități, la lansarea antologiei *Lojë Dashurie (Jeu d'Amour)*. Vizita se încheie cu propunerea ca scriitorul Cezar Ivănescu să fie nominalizat drept candidat al Albaniei la Premiul Nobel pentru literatură.

În anul 1968 îi apare volumul de debut *Rod*, eveniment editorial de excepție, încununat cu Marele Premiu al Festivalului național de poezie „Mihai Eminescu”, Iași, 1968, ediția întâi. Au urmat alte peste 20 de cărți de autor, dintre care volumul *Doina* (1983) s-a remarcat în mod deosebit prin faptul că Cezar Ivănescu reînvia, printr-o formulă modernă, sincretismul baladesc medieval al poeziei și muzicii.

PREMIU: Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române (1985), pentru volumul *Doina*; Premiul Uniunii Scriitorilor din România (1992), pentru volumul *Alte fragmente din Muzeon*; Ordinul național „Steaua României” în grad de Comandor (1 decembrie 2000) „pentru realizări artistice remarcabile și pentru promovarea culturii, de Ziua Națională a României”.

DOINA

(Oralități)

*! merg și scriu – și scriu! –
și că te caut nu-ți promit,
iar compun mintal,
de când hârtia s-a scumpit,
scriu pe creier,
cu negreala de pe suflet,
negru, negru, negru, negru, –
și negreala asta, negreșit
apele-or s-o spele, –
când îmi va ploua direct pe creier, –
asta după ce-mi voi fi vândut calota,
fiindcă osu-i bun pentru hârtie –
asta după ce mă vor fi otrăvit:
zilnic iau și beau otravă,
zilnic beau otrava lor,
mă omoară, știu, dar cu zăbavă,
doamnelor și domnilor!*

DOINA

(Carte plângând)

*! nici nu te pot scrie
și nici cuvânta,
Carte de hârtie,
plângi ca fața mea;
tot ce nu se lasă
spus și-n Carte strâns,
ca și o mireasă,
se pune pe plâns;
Carte, tu n-ai parte
de nici un cuvânt,
umbli, Albă Carte,
Cartea mea plângând!*

Wunderkind

COPII - MINUNE Nr. 1 (33)

Câștigători ai Concursului Internațional de Inteligență Artificială

ÎN PAS CU PROFESIILE VIITORULUI

Președinta Maia Sandu: „Astfel de tineri sunt un exemplu de urmat pentru toți tinerii noștri. Munca și disciplina de a învăța pe tot parcursul vieții sunt elemente-cheie pentru a obține succes în orice domeniu”.

● Câștigătorii Concursului Internațional de Inteligență Artificială la Președinție

Doar cu puțin timp în urmă, utilizarea inteligenței artificiale în școală părea imposibilă, iar în prezent 500 de elevi urmează Cursul AI în instituțiile de învățământ din țară, prin intermediul programului „Tekwill în Fiecare Școală”, implementat în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova.

Mai mult, astăzi suntem mândri că, al treilea an consecutiv, elevii noștri se situează printre câștigătorii Concursului Internațional de Inteligență Artificială „Intel AI Global Impact Festival”. Ghidați de profesorii lor, ei au dezvoltat proiecte complexe din domenii precum medicina, agricultura, securitatea cibernetică, energia regenerabilă ș.a.

Campionii ediției 2023 au devenit **Marian SOLTAN, Adrian BĂDAN, Vlada PULBERE, Anastasia PANFIL, Daniela BĂLUȚEL, Ciprian MERIACRE**, elevi și absolvenți ai Liceului Teoretic Republican „Aristotel” din mun. Chișinău, **Eduard BALAMATIUC, Daria GHEORGHIȘ**, de la Liceul Teoretic „Julia Hasdeu” din mun. Chișinău. Ei au primit invitație la Președinție, unde au fost felicitați pentru succesele obținute și au întreținut o discuție cu dna Maia Sandu.

Președinta Maia Sandu a punctat că tehnologiile sunt parte integrantă a vieții noastre și este important să știm cum să le folosim pentru binele comun.

„Ministerul Educației și Cercetării promovează, împreună cu partenerii de dezvoltare, învățarea profesiilor viitorului în țara noastră. În același timp, încercăm să atragem companii care deservesc piața de tehnologie globală și să creăm locuri de muncă

pentru cei pasionați de tehnologii”, a subliniat șefa statului în cadrul acestei întâlniri.

Pentru rezultate remarcabile, fiecare dintre echipele câștigătoare ale edițiilor din 2022 și 2023 a primit un premiu în valoare de 1.000 de euro. Ce probleme și-au propus să rezolve tinerii prin intermediul inteligenței artificiale? Aflăm din cele poveștile de câțiva dintre laureați.

Vlada PULBERE și Anastasia PANFIL:

– Am creat un sistem de detectare a limbajului semnelor din alfabetul American Sign Language (ASL) și transformarea acestuia în cuvinte, folosind instrumente de inteligență artificială. Aplicația este un program important care poate ajuta la predarea și învățarea ASL, ceea ce va permite mai multor persoane să comunice prin limbajul semnelor și va facilita integrarea în societate a persoanelor cu deficiențe de auz.

Marian SOLTAN și Adrian BĂDAN:

– Cu ajutorul inteligenței artificiale, am dezvoltat un program de detectare a celulelor din sângele uman, oferind un set complex de date despre starea de sănătate a unei persoane și stabilirea diagnosticului. Am ales acest subiect, deoarece nu toate aparatele de analiză a sângelui sunt suficient de performante. Modelul nostru poate fi folosit pentru detectarea a patru tipuri de celule și are o precizie de aproximativ 80%.

În prezent, 500 de elevi urmează Cursul de Inteligență Artificială în instituțiile de învățământ din țară, prin intermediul programului „Tekwill în Fiecare Școală”.

Momente din viața oamenilor iluștri

DACĂ NU ȘTII LIMBA...

Odată scriitorul francez Alexandre Dumas-tatăl se afla în Elveția. La hotelul în care se oprise se vorbea numai germana.

Dumas nu știa nemțește și-i tot lămurii prin gesturi proprietarului hotelului că ar dori să i se aducă la cină ciuperce prăjite – mâncarea sa preferată.

Pierzându-și răbdarea, Dumas luă un cărbune și desenă pe perete o ciuper-

că mare. Proprietarul, văzând desenul, dădu din cap bucuros că a înțeles despre ce e vorba.

„În sfârșit! exclamă Dumas când plecă proprietarul. Cu greu, dar m-am descurcat! Noroc că am știut cum să-i lămuresc”.

Peste câteva clipe, apărură proprietarul, ducând în mână o... umbrelă.

Sursa: Carte de citire și gândire

Pasionați de tehnologii

DUELUL ROBOȚILOR

● Cel mai pricețut constructor de roboți la finalul competiției

La sfârșit de an, s-a desfășurat o competiție captivantă și foarte așteptată de elevii care practic tehnologiile – concursul „SumoBot Challenge Moldova” 2023. SumoBot este un concurs care motivează, încurajează și susține copiii pasionați de robotică și tehnologii să dezvolte abilități ingineresti, necesare pentru proiectarea, construirea și programarea roboților.

Sala Centrului „Clasa Viitorului” din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, unde s-au întrunit cele 64 de echipe care au dat start competiției, a devenit martora unor „bătălii” impresionante între roboții construiți și programați cu grijă de către elevi. Atmosfera a fost încărcată de emoție și suspans, iar fiecare moment a reprezentat o oportunitate pentru tinerii ingineri de a-și pune la încercare abilitățile și creativitatea în domeniul roboticii.

După duelurile incitante din regiunea Centru, SumoBot Challenge Moldova 2023 și-a continuat magia în zona de nord, la Bălți. Aici alți 47 de mici roboți luptători au captat privirile participanților, antrenorilor și arbitrilor, toți uniți de o energie pozitivă și plini de emoții.

Câștigătorii edițiilor anterioare s-au întâlnit pe 17 decembrie, la ultima competiție, atmosfera fiind, cu adevărat, încinsă! De data aceasta și-au demonstrat măiestria 51

de echipe entuziaste și 102 participanți, îndrumați de 28 antrenori. Emoțiile și strigătele de bucurie inundau sala, orice mișcare a micilor roboți captând atenția și stârnind admirația celor prezenți.

În sfârșit, au fost anunțate echipele finaliste, care au demonstrat cunoștințe tehnice solide și pricepere în construcția roboților Sumo-

● Moment de glorie pentru echipa SpaceDaVinci

Bot, dar și un spirit competitiv remarcabil:

Locul I: echipa **Tandem, RobotX Academy**, mun. Chișinău;

Locul II: echipa **Katana, Liceul Teoretic „Boris Dînga”**, or. Criuleni;

Locul III: echipa **SpaceDaVinci I.P. Liceul „DaVinci”**, mun. Chișinău.

Felicitări învingătorilor, felicitări tuturor participanților la această captivantă aventură robotică!

● Suspansul competiției

Coordonator de pagină: Eudochia VERDEȘ

SĂ SCRIEM ȘI SĂ VORBIM CORECT!

Rubrică susținută de Gabriela MORARU Nr. 1 (33)

ANACOLUTUL Greșeală la zi

„Cei de sus, din politică, nu le pasă de noi.” (Un concurent de 18 ani, rapper, la „Români au talent”, PRO TV).

Prin intermediul versurilor scrise de tânărul rapper, acesta își exprima dorința de a schimba lumea. Foarte bine! Dar...

Ca să schimbăm în bine lumea, trebuie să ne schimbăm noi mai întâi. Și putem începe cu studierea limbii române pentru a ne putea exprima corect și clar, ca mesajul nostru să ajungă la oameni.

Greșeala din enunțul de mai sus se numește **anacolut**. Zicerea concurentului începe cu un subiect în cazul nominativ, „cei”, care este urmat de două atribute. Până aici totul este corect din punct de vedere gramatical. Enunțul continuă, însă, cu un verb însoțit de un pronume în dativ „le”.

Să reducem propoziția de mai sus: „Cei nu le pasă”.

Se observă cu ușurință greșeala. Corect: „**Celor de sus, din politică, nu le pasă de noi**”.

Anacolutul NU FACE BINE LA LIMBĂ!
Nici la rap!

POVESTEA UNOR NUME CELEBRE

Am aflat nu de mult timp despre supărarea unor cavaleri din neamul SUBSTANTIVELOR, nume celebre unii dintre ei. Și de ce erau așa de cătrăniți? Pentru că noi, vorbitorii LIMBII ROMÂNE, le stălcim numele: ori nu știm unde să punem accentul, ori le pronunțăm greșit.

E de datoria mea să-i ajut și să îndrept nedreptatea care li se face.

Să-i cunoaștem! Am să-i așez alfabetice ca la școală.

Bacalbașa (numele unui scriitor român) are accentul pe al doilea „a” (ca) – Bacal**ba**șa; Balaci are accentul pe al doilea „a” – Balac**i**; Caragea (domnitor) primește accentul pe ultimul „a” – Carag**ea**; Ovid Densusianu (lingvist român) se pronunță Densu**și**anu; Mateiu Caragiale (scriitor, fiul lui I.L. Caragiale), „u” (Mateiu) nu se pronunță; B.P. Hasdeu (scriitor român) se pronunță Ha**ș**deu; Narcis (Citiți povestea tânărului Narcis!) se accentuează pe „i” – Narc**i**s; Negri (omul politic Costache Negri) are accentul pe „e” – Negr**i**; Nobel (premiu, nume suedez) are accentul pe „e” – Nob**e**l; Procust (citiți povestea tâlharului Procust și, de ce nu, romanul lui Camil Petrescu „Patul lui Procust”) primește accentul pe „u” – Proc**u**st; Tantal (citiți povestea fiului lui Zeus!) are accentul pe primul „a” – Tan**a**l.

Interpreți preferați

MELODIA SUFLETULUI

Cu vocea sa melodioasă și chipul frumos atrage priviri și cucerește inimile fanilor.

Cătălina Rusu este o cântăreață, dansatoare, prezentatoare de televiziune din Republica Moldova. Prima sa apariție pe scena profesională a avut loc la Festivalul „Golden Ferry 2002” de la Soci, Rusia, cu piesa „Noaptea de vară”. În 2008, după succesul său, ca parte a proiectului TV „Hello Jurmala” în Letonia, ea participă în finala selecției naționale la Eurovision în Moldova, clasându-se pe locul V chiar de la prima sa prezentare.

Cătălina Rusu a decis că vrea să devină cântăreață de la o vârstă fragedă. Ea se manifesta activ și cu interes în cadrul activităților de la școală. Prima piesă a înregistrat-o la vârsta de 8 ani, pentru emisiunea „Cheița de aur”.

Apoi au urmat apariții pe scenă, în diferite țări cu piese originale. Single-ul „My Name is Love” a avut succes printre fanii Cătălinei. La scurt timp, interpreta a lansat și videoclipul piesei. Artista și-a luat licența de economistă în 2010, absolvind Academia de Studii Economice a Moldovei, iar în 2011 își încheie studiile la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Pe durata carierei sale, interpreta a avut colaborări cu mulți compozitori din Republica Moldova, cum ar fi Marian Stârcea, Viorel Burlacu, Eugen „Natan” Doibani, Max Kis-

saru, Alex Brașoveanu, Mihai Teodor, Igor Sârbu etc.

Artista este mamă a trei copii și recent a lansat piesa „Cântec de leagăn”, care demonstrează dragostea sa față de patrie, de viață. După o pauză lungă de maternitate, ea revine pe scenă cu noi forțe, cu noi cântece. Melodia care îi este aproape sufletului său așa se și intitulează „Suflet gol”, piesa redând o poveste trăită de fiecare dintre noi. „Același aer” este o altă melodie mai nouă a Cătălinei, care a fost inspirată de micuța Selina, una dintre fetițele cântăreței.

Tânără artistă își continuă ascensiunea în cariera sa muzicală, planuind noi lansări. Familia sa este motivul inspirației, curajului și dorinței de a bucura publicul cu creațiile sale muzicale.

Renata CUPCEA

Sugestii de lectură

dinafară și dinăuntru prin intermediul publicisticii, nu de cea mai bună calitate, preferată de cei însetați de gloria deșartă și nu de cei sortiți vocației care nu poate sluji doi stăpâni, iisusian vorbind.

Notabil în părțile lui tari (a se vedea,

cauzei ce ne-a ales – demnității de a fi noi înșine înaintea Creatorului nostru și Adevărului suprem (de neam, de suflet și de țară, de grai și de plai, de conștiință și credință etc.

Scrierile care evită să reflecte atare sta-

testatarilor vor fi eliminați din învățământ, maltratați etc. Eugen va lucra hamal o vreme, apoi va pleca în Italia, unde se va căsători cu Adelina și va cumpăra un local în care va desfășura o activitate nouă – comercializarea „pizzei Moldovei”.

DESTINUL PROZEI ȘI SETEA DE LIBERTATE

mai cu seamă, microportretele creionate ale lui Eugen și Maxim, Cristinei și Adelinei, dar și al lui Emil Apostol, care le deschide ochii asupra semiadevărurilor socio-umane, care condiționează, de facto, degradarea continuă a societății subdezvoltate, romanul conturează ușor destinul prozei și setea de libertate amănata.

Autorul, deschizându-ne geamul spre lumină, de fapt a comis o „răsturnare de situație” necesară, fără de care societatea moldovenească e destinată a bate pasul pe loc și a rămâne încarcerată în propria ei casă de o mână de „bogățani” plătiți și dinafară și dinăuntru în contra voinței „alegătorilor” care le legitimează calea spre huzur.

Adevărul trebuie să triumfe. Dar pentru aceasta e nevoie să luptăm pentru el, consolidându-ne toate forțele socio-umane sănătoase, neviciate, necompromise. Ezitarea în fața lui este una de moment și ea trebuie învinsă în comun și pentru un scop comun al neamului și al idealului de noi de a fi împreună, grămăjoară în Casa cui ne are, a Domnului, care este Lumină și Credință, Speranță, Iubire, Devotament și Dăruire deplină

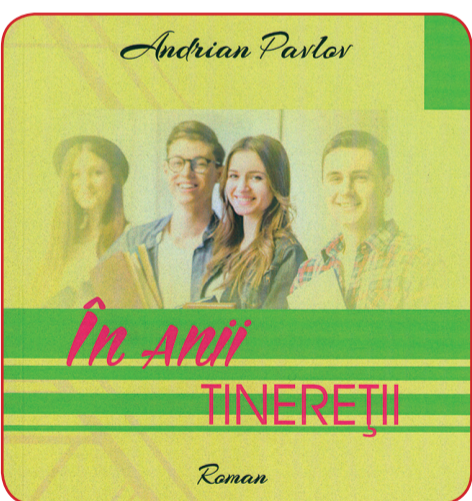
re de fapt sunt zerovalente din fașă, ele promovează semiadevăruri, minciuni, speculații de a induce lumea în eroare. Microromanul problematic și ideatic al lui Andrian Pavlov ne pune pe gânduri: „Ce-i de făcut?”, precum i-au pus și pe alții problemele de altădată (pe scriitorii și pe gânditorii de la noi și din altă parte a lumii). „Or, cum gândești, așa trăiești.” Cu alte cuvinte, trebuie să ne schimbăm radicalmente nu numai gândirea, dar și comportamentul, să ne consolidăm forțele și acțiunile coordonate și constructiv într-un singur scop și ideal național pe mai departe. Doar omul și numai el este „măsura tuturor lucrurilor”.

Alte momente care merită a fi evidențiate îndeosebi sunt cele referitoare la factorul uman, la demnitatea omului, la principiile lui de viață și de existență. „Protestul” care urma să aibă loc în „viață”... și ulterior a fost amănat peste noapte la înțelegerea/convenirea părților, de asemenea, a fost „cumpărat” cu bani grei... Despre ce libertate de exprimare poate fi vorba atunci? Acțiunile lui Eugen și Maxim, după atare eveniment, sunt diferite și căile lor se despart. Pro-

Maxim revine în PELM și urcă pe trepte politiciene. Ambii și-au ales drumul în viață din propria lor dorință. Întâlnirea la Veneția a lui Emil Apostol cu Eugen elucidează faptul că Eugen a contribuit la salvarea celor arestați prin banii care i-au fost dați de către profesor (proveniți de la PELM și din economisirile sale...). Faptul demonstrează că spectacolul jucat prin aceste „proteste” a fost pus la cale spre a intimidă societatea și a potoli răvna tinerilor ageri spre libertate. „Alianța Liberal-Comunistă din Moldova” astfel s-a dovedit una fragilă și pusă la punct de aceleași forțe retrograde bine stând pe picioare. „Răsturnarea de situație” i-a deschis drumul lui Eugen și tinerilor spre „o altă viață”, dar nu la ei acasă, ci pe alte meleaguri, străine.

Publicistic în fond, cu priză la realitățile socio-umane și a politicii moldovenești, romanul „În anii tinereții” și registrul andrianpavlovian denotă debutul în epica autohtonă al autorului sorocean școlit în Țara de unde literatura e privită cu alți ochi și cernută prin alte site, străine de conjunctura intereselor venind din afară.

Tudor PALLADI

...Banul strică omul, dar și bunul-simț.

Andrian Pavlov

Microromanul „În anii tinereții” de Andrian Pavlov, sorocean de loc, cu toată modestia lui de început, ne introduce într-o lume aparte, numită „anii tinereții” deloc întâmplător. Adolescența și tinerețea, frumoasa viață de student, care traversează într-un fel aparte paginile narațiunii, uneori destul de elocvent, imprimă celor relatate, sub un unghi sau altul de vedere privind realitatea și dialectica lucrurilor, o anume credibilitate și verosimilitate noncontrafăcute, dacă-i să spunem distanțat-ironic celor descrise pe nume.

Intrucât e la modă poezia livrescă, se vede că și proza s-a îmbolnăvit de această maladie seculară intratabilă. Vina o poartă „pasiunea” pentru etic și ancorarea în realitatea propriu-zisă politizată

Nr. 2 (99)

Pagina apare cu sprijinul Uniunii Artiștilor Plastici din R. Moldova

CHEMAREA CULORILOR

Dragă „Florile Dalbe”!

Doresc să promovez o adolescentă pe nume Alexandra TABAC, o elevă talentată, entuziasmată că a descoperit lumea fantastică a culorilor prin intermediul artei plastice. S-a născut în anul 2008 și actualmente învață la Gimnaziul „Nicolae Botgros” din satul Badiicul Moldovenesc (director dna Tatiana Mazilu), Cahul.

Alexandra a frecventat Școala de Arte „Valeriu Hanganu” din localitatea Gotești, iar în prezent studiază la Școala de Arte din Cahul. Pasiunea pentru pictură o are de pe când era mică, – deducem chiar din însemnările sale: „De când am început să pictez, am fost fascinată de mulțimea de culori care, inițial, parcă se aseamănă cu un puzzle. Asamblând în fanteziile

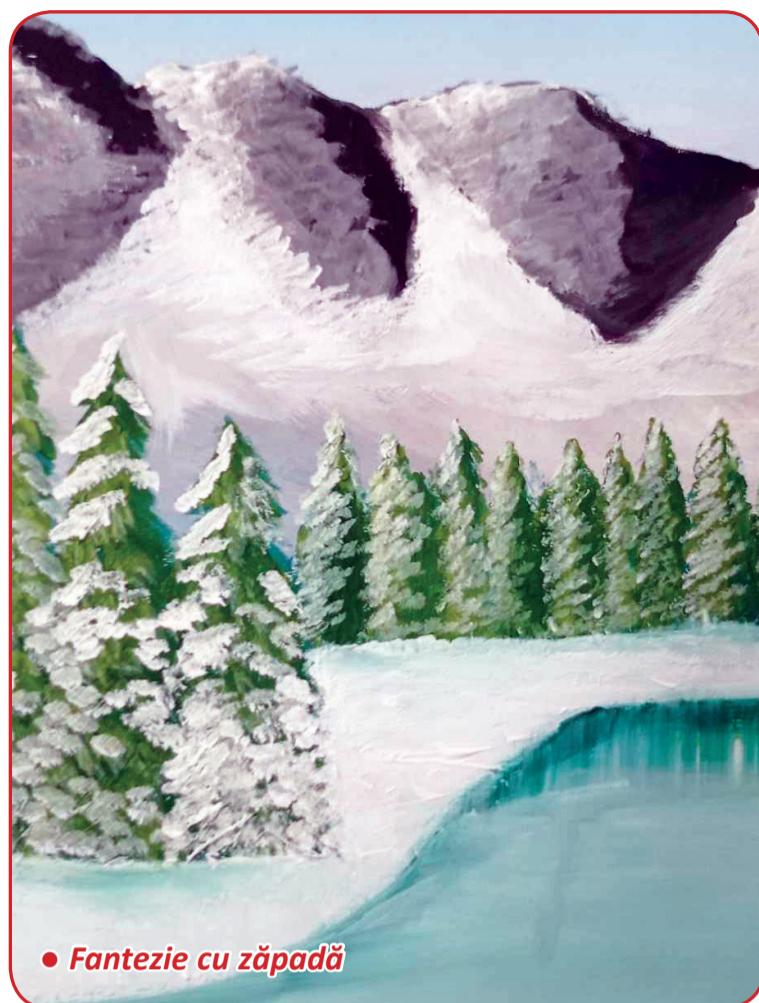

mele piesă cu piesă, am încercat să creez imagini originale, în care orice culoare își are locul său, și care, cu timpul, pot alcătui, de fapt, un mic colțișor de rai. Am găsit o sursă de inspirație în natură. Satul meu se află chiar la marginea pădurii, de aceea sunt binecuvântată în fiecare zi, indiferent de anotimp, să văd, să admir,

dar și să immortalizez această rară frumusețe în lucrările pe care le semnez. Verdele și albastrul au ajuns să domine desenele mele. Evident că folosesc și alte culori, dar acestea două îmi sunt cele mai dragi. Deseori îi mulțumesc bunului Dumnezeu pentru că mă îndrumă pe calea aleasă, îmi dă liniște și pace sufletului”.

Și cum fiecare copil este un artist, iar problema fiind să rămână un artist când crește, precum spunea Pablo Picasso, cred că eleva noastră, protagonista acestor rânduri, a crescut deja și este un artist în formare, care știe ce vrea să realizeze în artă. Îi dorim succes.

Ira BOCA, profesoară de educația plastică, Gimnaziul „Nicolae Botgros” s. Badiicul Moldovenesc, r-nul Cahul

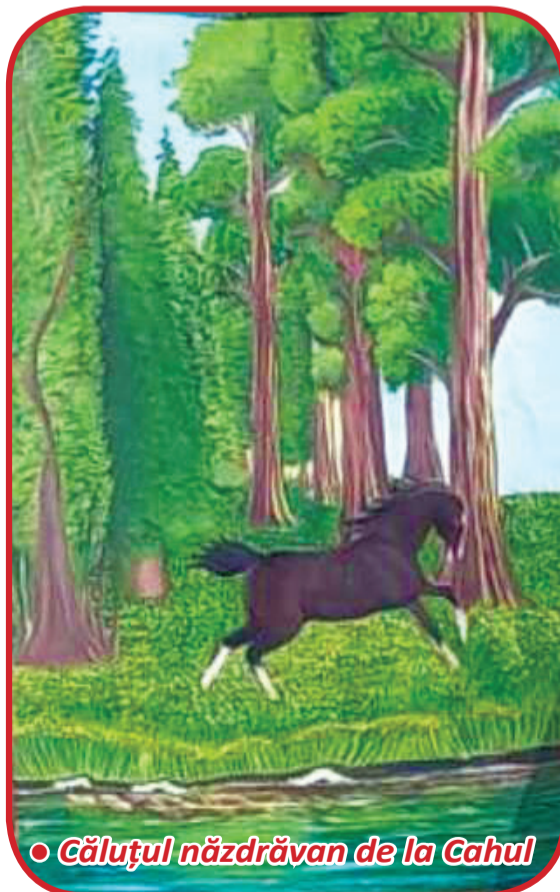
• Fantezie cu zăpadă

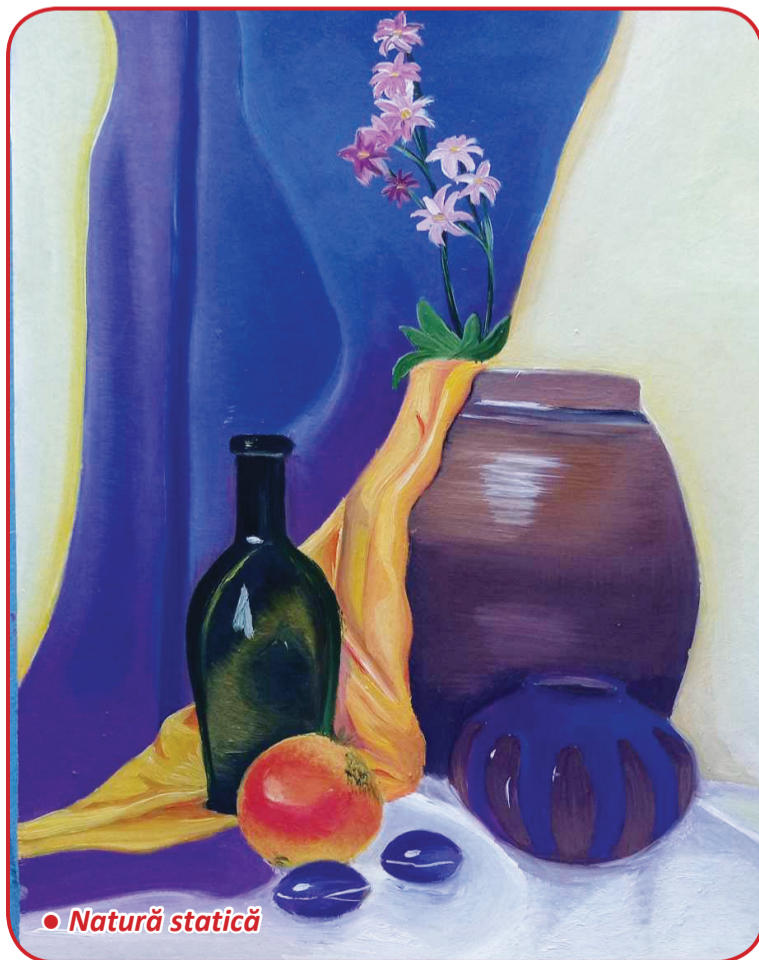
• Badiicul Moldovenesc. Peisaj.

• Romanițele adolescenței

• Căluțul năzdrăvan de la Cahul

• Natură statică

Coordonator de pagină: Lidia UNGUREANU

DIRECTOR –
REDACTOR-ȘEF
Ion ANTON

ECHIPA REDACȚIONALĂ: Mariana GABURĂ (redactor-coordonator de emisie); Rodica PROCA (contabil-șef); Maria STRUNGARU (machtetistă); Cristina COVRIG (secretar-tehnoredactor); Lidia UNGUREANU (literatură, artă și educație estetică); Eudochia VERDEȘ (scrisori); preocupările adolescenților); Ludmila MOVILĂ, Renata CUPCEA (actualitate școlară și organizații obștești pentru copii).

Tel.: redactor-șef – 022-23-37-78; anticamera – 022-23-43-28; contabila – 022-23-36-77; secțiile: 022-23-41-95; secretariat – 022-22-52-49.

„Florile dalbe” index PM 21238
str. Pușkin, 22, Casa Presei, 2012, or. Chișinău
E-mail: contact@floriledalbe.md

Instituția Publică Publicația Periodică Săptămânalul „Florile Dalbe”
Fondator: Ministerul Culturii al Republicii Moldova.
Reînregistrată la Camera Înregistrării de Stat cu nr. 1003600093431 din 11 august 2008

Tipărit la Tipografia BLITZ POLIGRAF S.R.L.,
Chișinău, str. Vlaicu Părcălab, 45

Procesare
computerizată:
„FLORILE
DALBE”

Com. nr. 114
Tiraj – 2000 ex.

